

Lemmikkieläin luonnon ja kulttuurin välissä
Koiramme -lehden artikkeleissa

Saija Kiviniemi

011293259

Helsingin Yliopisto

Pro gradu -tutkielma

Sosiaali- ja kulttuuriantropologia

Marraskuu 2020

Tiedekunta/Osasto – Fakultet/Sektion – Faculty		Laitos – Institution – Department	
Valtiotieteellinen		Yhteiskunnallinen muutos	
Tekijä – Författare – Author			
Saija Kiviniemi			
Työn nimi – Arbetets titel – Title			
Lemmikkieläin luonnon ja kulttuurin välissä Koiramme -lehden artikkeleissa			
Oppiaine – Läroämne – Subject			
Sosiaali- ja kulttuuriantropologia			
Työn laji – Arbetets art – Level	Aika – Datum – Month and year	Sivumäärä – Sidoantal – Number of pages	
Pro gradu -tutkielma	Marraskuu 2020	59	

Tiivistelmä – Referat – Abstract

Tutkielmassa pohditaan, miten koirasta tulee perheenjäsen, millä keinoin siitä tehdään yhteiskuntakelpoinen, ja mikä on sen asema luonnon ja kulttuurin välissä. Koiran yhteinen historia ihmisen kanssa on pitkä, ja se on olennainen osa ihmisen kulttuuria. Koira ja ihminen yhdessä sosiaalisessa vuorovaikutuksessa luovat yhteiskunnallista monimuotoisuutta. Etenkin ihmisen tehtävä on oppia lukemaan ja tulkitsemaan koiraa, koska koira luonnostaan on herkempi ihmisen signaaleille.

Rodunjalostuksen kautta on luotu joitain hyvin sairaitakin koirarotuja, alunperin on lähdetty liikkeelle koiran käyttötarkoituksesta. Eläinsuojelulailla on haluttu turvata elinvoimaisten ja terveiden jälkeläisten tuottaminen. Ongelmana on usein ollut toisilleen sukua olevien koirien käyttäminen jalostuksessa.

Koirat ovat lemmikeinä omistajilleen rakkaita, ja toisinaan koiria inhimillistetään liikaa; kuvitellaan, että ne toimivat kuin ihmiset. Koirakysymys kuuluu laajempaan yhteiskunnalliseen keskusteluun, ja eettisiin ja moraalisiin ongelmiin. Donna Harawayn (2003) mukaan lemmikki on ihmiselle "merkityksellinen toinen": yritämme jatkuvasti ratkaista, miten tulisimme toimeen toislajisen olennon kanssa. Harawayn tutkimus keskittyy etenkin koirankouluttamiseen (agility).

Eräs lähestymistapa on arvottaa lemmikkieläimiä sen mukaan, miten lähellä ne meitä ovat kielellisellä tasolla. Edmund Leach (1989) toteaa, että nimenomaan seuraeläimet ovat lähimpänä, tuotanto- ja villieläimet kauempana.

Tutkielmassa käytetään aineistona Koiramme -lehtiä kolmelta eri vuosikymmeneltä (2000-2020). Huomio keskittyy tiettyihin olennaisiin artikkeleihin, joissa arvioidaan koiran asemaa mm. koulutukselliselta kannalta, eräänlaisena lapsena perheessä sekä yhteiskuntakelpoiseksi tekemisen keinoja.

Avainsanat

sukulaisuus
 lajienvälisyys
 antropomorfismi
 symbolismi
 lemmikkieläin

Sisällysluettelo

1 Johdanto.....	5
1.1 Taustaa tutkimukselle.....	7
2 Teoriaa.....	9
3 Rotukoirien asema inhimillisessä kulttuurissa.....	14
3.1 Koiranjalostus.....	15
3.1.1 Yhteiskuntakelpoinen koira.....	18
3.2 Luonnon ja kulttuurin välissä.....	21
3.3 Osaksi ihmisen kulttuuria.....	24
4 Kahden lajin rinnakkaiselo.....	28
4.1 Koiran ja ihmisen vuorovaikutus.....	29
4.1.1 Kouluttaminen.....	31
4.1.2 Haasteita ja ongelmia.....	33
4.2 Koiran mieli.....	36
4.3 Koira perheenjäsenenä.....	39
4.3.1 Nimeämisiä.....	43
5 Pohdintoja.....	44
5.1 Yhteenveto.....	46
Lähteet.....	50
Aineisto.....	54

1 Johdanto

Aloin tutkia koiran paikkaa ihmisen kokemuspöörissä osin omasta henkilökohtaisesta kiinnostuksestani käsin, ja osin siksi, että lemmikeillä selvästikin on yhteiskunnallista merkitystä nykymaailmassa. Ne ovat koko ajan kaventaneet välimatkaa meihin -sekä henkistä että fyysistä- siirtymällä ensin metsästä ihmisen elinpiirin reunoille, sieltä pihaan ja lopulta ulko-ovesta sisälle aina makuuhuoneeseen asti. Koiralta vaaditaan säädyllystä, yhteiskuntakelpoista käytöstä, toisaalta ymmärretään, että se on jollain tapaa ”luonnontuote” ja sen täytyy saada toteuttaa alkukantaisia vaistojaan.

Tarkastelen asiaa rotukoiraperspektiivistä Koiramme -lehden artikkelien kautta.

Tutkimuskysymyksiäni ovat: millainen on koiran asema perheenjäsenenä, miten koiran yhteiskuntakelpoisuus saavutetaan ja mitä se oikeastaan tarkoittaa, ja mikä on koiran asema lemmikkieläimenä luonnon ja kulttuurin välissä. Kun koira tulee taloon, sen hoitoon sitoudutaan erilaisten rutiinien kautta (ruokkiminen, ulkoilutus), jotka vahvistavat sen merkitystä perheessä. Mekanismit ovat samat kuin ihmistenkin välisissä suhteissa. Toisaalta koiran perheenjäsenyys voi olla neuvoteltavissa, jos se esim. muodostaa uhan muille ihmisille. Huonotapaisen koiran laittamiseksi ruotuun käytetään erinäisiä koulutusmetodeja, joista nykyään vallitsevin keino on positiivinen vahvistaminen. Koiraa ei rangaista siitä, mitä se ei osaa tehdä, vaan vahvistetaan palkkioilla oikeansuuntaista käytöstä. Yhteiskuntakelpoisen koiran osaamisrepertoaariin kuuluvat mm. siivosti muiden koirien ohittaminen, pyynnöstä luokse tuleminen ja rauhallinen käytös yleisillä paikoilla ja sisätiloissa. Edellisen kaltainen toiminta kuuluu koiran selviytymiseen ihmisen kulttuurissa. Koiria pidetään usein lapsen kaltaisina, ohjailtavina olentoina; toinen ääripää on niiden inhimillistäminen. Kuvitellaan, että koiralla on samanlaisia aikomuksia ja ajatuksia kuin ihmisellä. Selvää kuitenkin on, että koira on vahva osa kulttuuriamme, koska olemme eläneet yhdessä niin pitkään.

Otin tutkinnan kohteeksi Koiramme -lehdet vuosilta 2000-2020, kuitenkin ihan jokaista lehden numeroa läpikäymättä. Aikomukseni ei ollut havainnoida koirien kohtelun muutosta 2000-luvun alusta tähän päivään, vaan muodostaa aiheesta yleiskatsaus. Aineistosta valikoituivat tietyt artikkelit, joihin oli aiheellista tutustua tarkemmin. Niiden avulla pystyin muodostamaan mielekkään kuvan koiranpidosta

nykypäivänä, kuin myös luotaamaan taustalla vaikuttavia tekijöitä (kuten rodunjalostus). Aineiston koko kaiken kaikkiaan oli enemmän kuin riittävä, n. kaksisataa lehteä pariltakymmeneltä vuodelta. Koiramme -lehden artikkelit kertovat suureksi osaksi ihmisen ja koiran vuorovaikutuksesta, ja miten sitä voitaisiin erilaisin keinoin parantaa. Välillä näkökulma on koiranomistajan, välillä yritetään selvittää, mistä kaikesta koiran maailma ja mieli oikein koostuu. Havaintojen perusteella neuvotaan, mikä koiralle on tärkeää, ja miten sen kanssa tulisi toimia. Toki jaetaan tietoa myös yleisen koiranjalostuksen periaatteista, ja tuodaan ajoittain esiin asiantuntija-arvioihin perustuvia lausuntoja. Osa lehdestä on omistettu näyttelytuloksille, kokouspöytäkirjoille ja mainoksille. Täytyy muistaa, että Koiramme -lehti on Kennelliiton äänenkannattaja. Kuitenkaan se ei ota kantaa puolesta tai vastaan, vaan sävy on neutraali. Mielipiteitään kertovat vain lehtijutuissa esiintyvät koiraihmiset tai asiantuntijat.

Toisessa luvussa aloitan aiheeseen liittyvistä teorioista. Lemmikkejä on tutkittu käsitteellisemmällä, melko abstraktilla tasolla liittyen luonto-kulttuuri -aspektiin, ja keskittyen ihmisen ja eläimen vuorovaikutukseen. Koulutustilanteet eivät ole pelkästään koiraa varten, vaan myös ihminen voi oppia niistä kaikenlaista (Haraway 2003). Klassikkoteoksissa pohditaan lemmikin asemaa kielellisellä tasolla: ne ovat itsestäänselvästi lähempänä meitä kuin tuotanto- tai villieläimet. Kolmannessa luvussa käsittelen rodunjalostusta, koiran yhteiskuntakelpoiseksi tekemistä ja sijoittumista luonnon ja kulttuurin väliin. Neljännessä luvussa tarkastelen koiran ja ihmisen välistä rinnakkaiseloa tutustumalla vuorovaikutukseen, joka ei toteudu vain kielellisellä tasolla. Sitten etenen koiran kouluttamiseen, ja siihen liittyviin erilaisiin haasteisiin ja ongelmiin, ja tutkin, mitä koira haluaa. Lopulta perheenjäsenyyden temasta jatkan siihen, minkä logiikan mukaan koirille annetaan nimiä. Viidennessä luvussa pyrin löytämään vastaukset alkuperäisiin kysymyksiini.

1.1 Taustaa tutkimukselle

Lemmikin ja ihmisen suhdetta on tutkittu yhteiskuntatieteissä valtavasti, joten pystyn tässä esittelemään vain pientä osaa materiaalista. Koirankoulutusoppaita julkaistaan muutenkin kuin tiukkaan, tieteelliseen aineistoon perustuen, mutta eräs tendenssi nousee vahvasti esiin sekä tieteellisemmissä että populääreissä teoksissa: positiivinen vahvistaminen. Ihminen kehittää myös itseään kouluttaessaan koiraansa, mukauttaa käytöstään koiran mukaan (Pregowski 2015, 525). Saavutetaan (ainakin melkein) ideaalin koiran ja ideaalin ihmisen symbioosi. Seuraa täydellinen yhteisymmärrys, joka harvoin on saavutettavissa ihmissuhteissa. (Koski & Bäcklund 2015, 35, 36.)

Beatson ja Loughnan tutkivat vuorovaikutusta ja lemmikkien kohtelua. Koska lemmikkieläin on lähempänä ihmistä ja sillä on monia ihmismäisiä piirteitä, niin juuri siksi kohtelemme mm. koiria paremmin (kuin tuotantoeläimiä). Toisaalta levottomina aikoina esim. rinnastus simpanssiin ei miellytä, koska pelkäämme moraalimme vajoavan eläimen tasolle. Näemme lemmikeissä oman kuolevaisuutemme, ja lohdutusta haemme uskonnoista, tai yrittämällä maanpäällisyydessä saavuttaa jotain merkittävää. (Beatson & Loughnan 2009, 73, 74.) Ihminen voi hankkia lemmikin nostaakseen omaa statustaan muiden silmissä. Tällöin eläimen täytyy olla erityisen kaunis, tai sen täytyy menestyä kilpailuissa (agility) loistavasti. Arvostamme itseämme enemmän, kun havaitsemme muiden ihmisten ihailun. Lemmikistä tulee sosiaalisen nousun symboli. (Berry 2008, 75-78.) Archer on tutkinut ihmisen kiintymyssuhdetta lemmikkiin. Suhde koiraan voi olla verrattavissa suhteeseen lapseen, kumppaniin tai jopa vanhempaan (koska koira tekee ihmisen olon turvallisiksi). Ollessaan jatkuvasti tekemisissä koiran kanssa ihminen alkaa olettaa, että sillä on jonkinlainen korkeampi tietoisuus. Lemmikit ovat eräässä mielessä parasitteja: niistä ei ole hyötyä ihmiselle darwinilaisessa eli evolutionistisessa kontekstissa. (Archer 1997, 241-252; Hara 2007, 106; Power 2008, 543.)

Ihminen pohtii kaiken aikaa, onko koiran ymmärtäminen edes alkeellisesti mahdollista. Samaa mietitään muistakin seuraeläimistä, kuten kissoista. Young (2013) arvaili, säälikö hänen kissansa itseään halvauduttuaan. Koska lemmikkien omistajat ovat tiiviimmin yhteydessä eläimiin, niin tuttuus tuottaa lujempaa uskoa siihen, että

eläinkumppaneillamme on todellisia tunteita. (Caesar 2009, 329; Morris, 211; Young 2013, 296.) Omistajalla saattaa olla vaihteleva asenne lemmikkiinsä: dominoiva, humanistinen tai suojeleva. Dominoiva näkökohta painottaa, että eläimet ovat perustavanlaatuisesti vähempiarvoisia kuin ihmiset. Humanistista ja suojelevaa asennetta sävyttää luja kiintymys lemmikkiin, ja jälkimmäisessä se laajenee vielä oman elinpiirin ulkopuolellekin (eläinsuojelutyö). (Blouin 2013, 279.)

Kun olemme tekemisissä lemmikkien kanssa, opettelemme ymmärtämään toiseutta, vaikka se olisi välillä epämiellyttävää (Desai & Smith 2018, 46). Koira on erilainen kuin ihminen, mutta tämä toiseus on kuitenkin merkittävää (Haraway 2003). Joskus ymmärrys voi olla totaalisesti hukassa, etenkin silloin, kun ovat kyseessä ns. vaaralliset koirarodut. 1980-luvulla syntyi moraalinen paniikki, kun tietyn tyyppiset koirat hyökkäsivät ihmisten kimppuun. Mediassa alettiin lietsoa pelkoa, ja syntyi pahan kierre. Vähänkin pitbullterrieriä muistuttavat koirat leimattiin verenhimoisiksi. (Clarke 2016, 470.)

Suomessa on kirjoitettu opinnäytteitä lemmikeistä kohtuullisessa määrin, etenkin eläinlääketieteessä. Yhteiskuntatieteissäkin on paneuduttu erityisesti koiriin, tai yleisesti eläinkuvaan. Ihmisten ja eläinten välisten suhteiden sosiologiaa on määritelty, tutkittu humanitarismia ja sukulaisuutta rescue-koiratoiminnassa, selvitetty opaskoirien elämänkaarta, ja havainnoitu tavallista arkipäivän rutiinia koiran kanssa ja mitä lisäarvoa se tuo ihmisen elämään (Jääskeläinen 2003; Kankaanpää-Kukkonen 2018; Tuomivaara 2003; Voutilainen 2020). Humanistisella alueella on tehty graduja mm. puhdas- ja sekarotuisten koirien nimeämisestä (Sissonen 2016).

2. Teoriaa

Tässä luvussa puhun teoreettisessa mielessä koiran kiinnittymisestä ihmisen yhteiskuntaan, kulttuuriin ja kieleen. Koira ei ole ainoastaan hyödynnettävissä oleva kotieläin, vaan olennainen osa ihmisen kehityshistoriaa. Antropologisesti koirat ovat kiinnostavia, koska ne ovat osa ihmisten sosiaalista elämää, ja muistuttavat meitä myös toimintatavoiltaan. Tästä vuorovaikutuksesta syntyy se dilemma, miten ihmiset ja koirat tulevat toimeen keskenään ja miten etenkin ihminen voisi siihen asiaan vaikuttaa. Kielen avulla koirista luodaan mielikuvia niitä etäännyttäen tai lähentäen. Symbolisella tasolla koira on lähellä ihmistä, eikä sen hyväksikäyttö näin ollen ole samalla tavalla mahdollista kuin tuotantoeläinten.

Haraway puhuu ”merkityksellisestä toiseudesta”: miten lähtökohdiltaan erilaiset toimijat (koira ja ihminen) tulevat toimeen keskenään, ja miten voitaisiin ymmärtää se, että historialla on merkitystä ihmisen ja eläimen välisissä suhteissa. Seuraeläin ei ole kovin vanha kategoria, vielä parisataa vuotta sitten oli enemmän vaeltelevia kulkukoiria kuin puhdasrotuisiksi jalostettuja. (Haraway 2003, 3, 17.) Keinotekoisista ja luonnonvalintaa ei voi kokonaan erottaa toisistaan, ne sekoittuvat. Ei ole oikein nähdä koirarotujen vähittäistä muutosta pelkkänä biologisena reduktionismina, ja ihmisen evoluutiota kulttuurisena tapahtumana: nämä kaksi toteutuvat yhteydessä toisiinsa. (mts. 30-31.) Haraway kirjoittaa tässä merkityksessä myös ”kohtaamisalueista”: vuorovaikutuksessa lajien rajat hämärtyvät (Haraway 2008, 244). Silti hän on hämmästynyt, että koiran ahdistukseen voidaan suositella Prozacia, vaikka korostaa koko ajan koiraeläimen kompleksisuutta, ja läheisyyttä ihmisen kanssa. Miksei koira voisi tällöin syödä samoja lääkkeitä kuin ihminen? (mts. 60.)

Koska lajien rajat ovat tavallaan neuvoteltavissa, niin voimme esim. koirista puhua sukulaisinamme (osa perhettä). Sukulaisuus kuitenkin liittyy laajempiin sosiaalisiin ja tilallisiin luokitteluihin, kuten Govindrajanin tutkimuksessa. Kun erääseen kylään Intiassa siirrettiin apinoita muualta, ne koettiin paljon uhkaavampina kuin ns. omat makakiapinat. Omat apinat olivat asustelleet kylän liepeillä iät ja ajat, niillä oli siellä oma historiansa, ja niille annettiin pahanteko helpommin anteeksi. Kyläläiset (Kumaoni) peilasivat tilanteeseen omaa hyväksikäyttöään; hekään eivät mm. saaneet

asua vuorilla. Ironisesti uhriutumisen politiikka tekikin ihmisistä voimaantuneita, he alkoivat entistä hanakammin vaatia oikeuksiaan. (Govindrajan 2018, 93-95, 103.) Omat apinat olivat niitä ”merkittäviä toisia”, jotka auttoivat kyläläisiä mahdollisesti pääsemään elämässä eteenpäin. Vieraat apinat sen sijaan olivat potentiaalinen uhka: eivät eläimellisyytensä takia, vaan siksi, että tulivat toisenlaisesta ympäristöstä.

Koiralta vaaditaan paljon, koska usein se on ehdottoman rakkauden fantasian ruumiillistuma. Ihmiset eivät koe saavansa samanlaista vastakaikua ihmissuhteissaan, jotka ovat usein liian monimutkaisia. Kestävämpi perusta lemmikkisuhteelle on, että koiralla on jokin mielekäs perustehtävä, jonka myötä sitä kunnioitetaan ja siihen luotetaan. Muuten koira on liikaa ihmisten satunnaisten mielihalujen pompoteltavana, osana kulutusyhteiskunnan sattumanvaraisuutta. (Haraway 2003, 38-39.) Hearnen mukaan koiran onnellisuus on saavutettavissa koulutussuhteessa ihmisen kanssa: kun koiralla on oikeasti mahdollisuus koetella rajojaan. Kehittymällä yhä paremmaksi koira voi jopa haastaa ihmisen, ja vaatia oikeuksiaan. (mts. 52-53.) Toisaalta molemmat, sekä koira että ihminen, tottelevat toisiaan mm. agilityssa. Mikä tahansa moppe ei käy, vaan yleensä sisäistä paloa työskentelyyn löytyy vaikka australianpaimenkoiralta eli koira pitää valita alkuperäisen käyttötarkoituksensa mukaan. (mts. 62, 68.)

Se, että koira kohdellaan perheenjäsenenä, tai nimitetään lapseksi, ei välttämättä ole pysyvää. Lemmikkisuhde on jatkuvan uudelleen arvioinnin kohteena. On tehty tutkimuksia koiran asemasta perheissä, joihin tulee jossain vaiheessa lapsi. Oma jälkikasvu tulee tällöin huomion keskipisteeksi, ja koirasta ei olla enää niin kiinnostuneita, vaikka se ei täysin tahallista olisikaan. Koira ”depersonalisoidaan”: sen ominaisuudet (karvapeite, haukkuminen), jotka ennen sivuutettiin, muistuttavat eläimellisestä alkuperästä. Omistajissa tämän tosiasian tunnustaminen aiheuttaa epämukavuutta, se ei ole moraalisesti neutraali asia, vaikkakin voidaan todeta lapsen olevan luonnollisestikin arvojärjestyksessä ennen koira (Shir-Vertesh 2012, 425, 427-28.)

Viveiros de Castro on lanseerannut perspektivismiin: toiminnot, jotka näyttävät erilaisilta eri näkökulmista, ovatkin oikeastaan sama asia. Eläimet ja ihmiset näkevät itsensä ihmisinä, ja jakavat saman inhimillisen kulttuurin. Jaguaari näkee itsensä nauttimassa maissiolutta, mutta ihminen näkee jaguaarin juomassa verta saaliseläimestä. Samaan tapaan ihminen havaitsee petoeläimen tappavan saaliin hampaillaan, jaguaari näkee itsensä ampuvan nuolen jousella. (Kulick 2017, 368-69.) Ontologisella tasolla tämä on ymmärrettävissä, mutta ehkä vaikeasti sovellettavissa. Voimmehan tietysti ajatella, että koira nauttii juhlaillallista kalutessaan luuta -niin kuin asia todellakin on koiran todellisuudessa (tämän päätelmän teemme tarkkailemalla koiran reaktioita). De Castron tutkimuskohteelle Amerikan intiaaneille henkinen yhtenäisyys on maailmassa kaikille sama, mutta keholisuus on monimuotoista (Viveiros de Castro 2004, 466).

Eräänlaisena Viveiros de Castron hengenheimolaisena voidaan pitää Tim Ingoldia. Ingoldin mielestä eläimen tietoisuus -tuntevana ja toimivana subjektina- on erotettava eläimen ajattelusta. Eläimen tietoisuutta ei vähennä se, ettei se pysty refleктоimaan tekemisiään jälkikäteen tai suunnittelemaan niitä. Eläintä on verrattu ihmiseen negaation kautta: niiltä puuttuvat ne ominaisuudet, joita ihmisellä on. (Ingold 1988, 3, 7-9.) Ingold tarkastelee ihmisten ja eläinten tapoja rakentaa yrittäen havainnoida niiden eroavuuksia. Ensin hän päättelikin ihmisen olevan siinä mielessä omanlaisensa, että tämä ensin suunnittelee ja vasta sitten rakentaa (tämä on kulttuuria). Myöhemmin hän tarkensi näkemystään niin, että ensin ihminen kuvittelee rakentavansa, ja sitten rakentaa. Näillä keinoin saamme enemmän irti projekteistamme kuin eläimet, mutta olemme kuitenkin olemassa samassa todellisuudessa (luonto ja kulttuuri yhdessä, ei erillään.) (Ingold 2005, 501-08.) Tietoisuus olemassaolosta yhdistää eläintä ja ihmistä.

Lévi-Straussin mukaan ihmisen nimeä ei voi antaa koiralle ilman, että se on ihmistä kohtaan jossain määrin loukkaavaa (Lévi-Strauss 1962, 204). Siinä tapauksessa nykyajan trendi olisi hänelle kauhistus, kun lemmikeille annetaan niin paljon ihmisten nimiä. Jos nyt kuitenkin mietitään menneitä aikoja, jolloin eläimille annettiin enemmän ei-inhimillisiä nimiä (Tessu, Musti, Piki), niin nämä ovat Lévi-Straussin mukaan metaforisia (vertauskuvallisia) nimeämisiä. Koirat ovat osa ihmisten yhteiskuntaa toisin kuin mm. linnut, joilla on oma järjestelmänsä, ja joka metaforisesti muistuttaa ihmisten

yhteisöä (lintujen nimet ovat metonymioita). Länsimaisessa kulttuurissa koirat ovat enemmän subjekteja, ja niitä ei esim. käytetä ravinnoksi kuten lehmiä. (mts. 205.) Eläimen nimeäminen on kulttuurisidonnaista, ja Kiinassa ja Koreassa koiran osa on päätyä myös lautaselle. Jos jollekin olennolle on annettu nimi, niin sitä ei mielellään syödä. Lehmille annettavat nimet ovat enimmäkseen kuvailevia, eikä niihin luoda samanlaista henkilökohtaista suhdetta kuin koiriin. Siksi niitä on helpompi depersonifioida, ja unohtaa, mikä on lihan alkuperä.

Myös Edmund Leachin mukaan lemmikkieläin on kategorisesti lähimpänä ihmistä, tuotanto-, riista- ja villieläimet taas kauempana. Nelijalkaiset nisäkkäät ja linnut ovat lämminverisiä, ja niillä on ns. normaali seksielämä, joten ne ovat jossain määrin ihmisen kaltaisia. Mitä lähempänä eläin meitä on, sitä helpommin hyödynnämme niitä erilaisissa kielellisissä ilmaisuissa. Leach ottaa esimerkeiksi nimitykset ”you son of a bitch” tai ”you swine” (onhan nykyään lemmikkipossujakin). (Lenneberg 1964, 29, 36, 37, 42.) Usein viittaamme koiran osaan, kun puhumme ”koiranilmasta” tai toteamme ”elävämme koiranelämää”. Koira on fyysisesti ja psyykkisesti lähellä meitä, meidän on vaivatonta tarttua sen elinympäristön ominaisuuksiin, missä koira elää.

Koira on syötäväksi kelpaavaa materiaalia, mutta meidän kielemme ja kulttuurimme ei luokittele sitä ruuaksi; koira on tiedostamatta tabu. Länsimaiselle ihmiselle ajatus koiranlihan syömisestä on vastenmielinen, ja tähän vaikuttaa juuri kielellinen luokittelu. Ihminen ja koira ovat ikään kuin samaa lajia ja kumppaneita, ystävyksiä. Kun ihminen ei ole ruokaa, niin ei ole koirakaan. (Leach 1989, 154.) Koira on meille tavallaan pyhän olennon asemassa. Pyhän käsite liittyy kontekstiin (länsimainen kulttuuri), jossain toisaalla koira pidetään saastaisena (islam) (Douglas 1966, 9.) Koska koemme lemmikit niin läheisinä, niin jossain määrin suhde niihin on melko mutkaton, mikä heijastuu kieleen. Englannin kielessä lemmikeihin viitataan usein yksitavuisin sanoin, kuten dog, bitch, pup tai cat (Lenneberg 1964, 46). Samanlaista rinnastusta ei voida esittää suomen kielessä, koska se on rakenteeltaan perustavanlaatuisesti erilainen.

Palataksemme vielä siihen, mistä Haraway kirjoittaa kirjassaan *The Companion Species Manifesto*. Hän viittaa Linda Weisseriin, joka kasvattaa pyreneittenkoiria. Weisser kehottaa rakastamaan ja arvostamaan kokonaista koirarotua, ei pelkästään tiettyjä yksilöitä. Jos rodussa tavataan yksikin häiriintynyt yksilö, on se parasta lopettaa, ettei rodun maine kärsi tai mikä vielä pahempaa: koirien maine lajina kärsii. Koira ei pidä arvioida pelkkänä ”karvaisena lapsena”, asenne saattaa sekä koirat että lapset alennustilaan. (Haraway 2003, 36-37.) Tosin koiran adoptioprosessi vertautuu suuressa määrin ihmislapsen adoptioon: pitää hankkia kaikenlaisia suosituksia, täytellä lomakkeita ja käydä haastatteluissa. Koira hankitaan perheenjäseneksi, kaikki perheen muodostamiseen kuuluvat rituaalit käydään läpi; koirasta tehdään sukulainen. Sukulaisuus ei ole pelkästään biologista, vaan myös kulttuurista. Haraway ei halua tulla kutsuttavan koiriensa äidiksi, sillä hänen mielestään se antaa aikuisista koirista turhan lapsimaisen vaikutelman, eikä hän alunperinkään halunnut vauvoja, vaan koiria. Lemmikillä ei korvata lapsen puutetta. (mts. 95-96.)

3 Rotukoirien asema inhimillisessä kulttuurissa

Tässä luvussa käsittelen sitä, mitä ominaisuuksia ihminen on halunnut koirassa kehittää, ja millaiseen tietoon pohjautuen. Arvioin sitä, mistä koiran ja ihmisen suhteessa on lähdetty liikkeelle. Kysyn myös, onko yksilöllisyyden nimissä tehtailtu liikaa eri koirarotuja, vaikka erot niiden välillä ovat joskus minimaaliset. On hyvä miettiä, miten ihminen on halunnut sopeuttaa koiran piirteitä omiin ominaisuuksiinsa. Luonnonvalinta tuottaisi liian rajuja yksilöitä, joiden käsittelemiseen nykyihmisellä ei ole rahkeita. Kyse on myös kontrollista ja luontokappaleen haltuunottamisesta. Ihminen määrittelee koiran hyvän elämän raamit, ja tarjoilee rakennusaineet prosessiin (kuten riittävä ruoka, säänsuoja, liikunta, hellittely). Koiramme-lehden artikkeleista toivon löytäväni asiantuntijatietoon perustuvia vastauksia.

Pohdin, miten koira määritellään yhteiskuntakelpoiseksi. Tässä on kyse ihmisten määrittelemästä kelpoisuudesta yhteiskuntaan, käytän sitä tässä koirakontekstissa Koiramme-lehden tyyliin. Koira on yhteiskuntaan sopiva, kun se ei mm. tee tarpeitaan sisälle, ei pure vieraita tai omia ihmisiä, ja osaa kulkea lenkkeillessä kiltisti vierellä. Koiran ei toivota käyttäytyvän häiritsevästi itsestään meteliä pitäen. Toisaalta koiraa kovasti inhimillistetään, ja tulkitaan eläimen tunnetiloja ihmisen näkökulmasta käsin. Toinen katsantokanta on, että olisi hyvä opetella hahmottamaan maailmaa koiran asemasta käsin. Asiat näyttäytyvät erilaisina ihmiselle ja koiralle: halutaan yhteiskuntakelpoisuutta tavoiteltaessa estää koiraa käyttäytymästä itselleen luontaisella tavalla, mm. säntäämästä joka ärsykkeen perään.

Pohjimmiltaan koiran hallinnassa on kyse kesyttämisestä, villin perimän hallinnasta. Domestikaatio eteni vauhdikkaasti, kun ihminen siirtyi keräilystä maatalouteen, ja hoksattiin, että koirastahan voi esim. karjan paimentajana olla jotain hyötyä. Tarkastelen luvun loppupuolella myyttejä, joita koirien taipumuksista liikkuu. Kaikenlaiset kuulopuheet säilyvät kertomuksina vuosikymmenestä toiseen. Esittelen koiraa väärissä paikoissa, joissa sen aiheuttama vaara esim. hygienialle on ihmisen mielestä potentiaalinen. Esim. kahviloihin koiria ei juurikaan päästetä, nehän kuuluvatkin kaupunkikulttuuriin, koira on sielultaan lopulta maalainen.

3.1 Koiran jalostaminen

Tunteet ohjaavat liikaa koiranjalostusta, ja siksi käytetään myös elinkelvottomia yksilöitä, jotka eivät luonnossa pystyisi lisääntymään. Nykyään luotetaan liikaa siihen, että eläinlääketiede pystyy pelastamaan hengitysvaikeuksista kärsivän tai korjaamaan rakennevikoja. (Mäki 2012 (Koiramme/7-8), 41.) Jalostusstrategioilla on aika vähän käytännön merkitystä, jos tilanne todellakin on näin huono tällä hetkellä. Kennelliiton suositukset järkevästä kasvatustyöstä vaikuttavat lähinnä kosmeettisilta.

Kunakin aikana koiran rodunomaiset piirteet nähdään hieman eri tavoin. Koska ne ovat osin ihmisen keksintöä, osin luonnosta kumpuavan selviytymisstrategian mukaisia, niin nämä piirteet muuttuvat kulttuurin sisäisen prosessin myötä. (Rosenqvist 2006 (Koiramme/12), 48.) Koirista on haluttu tehdä ominaispiirteiltään entistä söpömpiä pyöreine kasvoineen ja suurine silmineen. Tällainen ulkomuoto herättää ihmisessä hoivaamisvietin. Teollisen vallankumouksen ajoista lähtien on tavoiteltu tasalaatuisia tuotteita myös rodunjalostuksen saralla. Tietyn protokollan mukaan luotu tuote on parempi, kuin sattumanvaraisesti käsityönä tehty (luonnonvalinta). (mts. 47.) Toisaalta kaikilla muilla elämänalueilla arvostetaan uniikkia laatua: ei haluta samaa, mitä muilla on. Oikeasti jokainen koira on omanlaisensa, ja standardipaketti ei ole mahdollinen. Rotukoiran hankkiva haluaa minimoida sattumanvaraisuuden, mutta geeniarvonta voi yllättää.

Varsinainen rotujen historia on alkanut vasta yli sata vuotta sitten. Ennen tätä koiratyypit syntyivät lähinnä käyttötarkoituksen mukaan. Ihminen ei ole toiminnassaan osannut huomioida biologiaa, vaan on pyritty mahdollisimman suureen rotujen määrään. Jalostuksessa on käytetty liian pieniä alkupopulaatioita, ja turvauduttu sukusiitokseen. (Rantasalo 2001 (Koiramme/9), 32-33.) Ei ole otettu huomioon, että luonto itsessään on oikeastaan aika taitava jalostaja, ja tuottanut maailmaan ominaisuuksiltaan toimivia yksilöitä. Ruotsalaisen tohtorin Per-Erik Sundgrenin mukaan luonto ei ajattele, eikä tarvitse olla älykäs ollakseen menestynyt kasvattaja. (Mäki 2003 (Koiramme/4), 85.) Suuri rotujen määrä on johtanut siihen, että eroavuudet rotujen välillä ovat hyvin pienet. Yleinen tendenssi on ollut erottavien ominaisuuksien

liioittelu. (Rantasalo 2001, 34.) Koiranäyttelyissä palkitaan piirteiltään äärityyppin yksilöitä, jolloin esim. pennunostajat saavat väärän käsityksen tietyn rodun ominaisuuksista (Mäki 2003, 84-85). Ihan tavallinen rotunsa edustaja saattaakin osoittautua pettymykseksi.

Yksilöllinen erilaisuuden tavoittelu on johtanut liian moniin koirarotuihin. Viihdekulttuurissa on tuotettu eräänlaista koiran ideaalia: koirat ovat yleensä tottelevaisia, helppoja ja äärimmäisen älykkäitä. (Rosenqvist 2004 (Koiramme/5), 96-97.) Lassie-elokuvissa koirasankarin neuvokkuus auttaa aina vaikeuksien kautta voittoon. Kontrasti onkin suuri, kun samanrotuinen oma koira osoittautuu eroahdistuksesta kärsiväksi ja ääniherkäksi pelkopurijaksi. Liian usein jalostuskriteerinä on pidetty pelkkää näyttelymenestystä, kuten on käynyt kultaisennoutajan kohdalla. Niistä on tullut stressiä kestävämpiä, pehmeitä koiria. (Mäki 2003 (Koiramme/4), 83.) Pehmeiden lisääntyminen liittyy toiveeseen, että koirat olisivat mahdollisimman mukavia ja helppoja käsitellä (Valkila 2017 (Koiramme/11), 8). Nykyihmisellä ei ole resursseja käsitellä turhan viettikkäitä koiria, kuten sellaisia, jotka pyrkivät karkaamaan tai säntäämään jokaisen jäniksen perään.

Sanotaan, etteivät näyttelyt ole jalostustarkastuksia, mutta silti voittajakoiria saatetaan käyttää runsaasti nimenomaan jalostukseen. Marjatta Snellman toteaa seminaarissa näyttäessään kiinanpalatsikoiran kuvaa vuodelta 1860, että ”Kiinan keisarille riitti hieman pitempi kuono, pidemmät jalat ja vähempi turkki kuin meille nykyihmisille”. (Mäki 2012 (Koiramme/7-8), 42.) Jotkut rodut ovat liian sisäsiittoisia, ja sitä olisi joillakin keinoin purettava, mm. roturisteytyksin. Järjestäytyneen kennelmaailman asettamat raamit ovat niin ahtaat, että risteyttäminen vaikuttaa epätodennäköiseltä. Tällöin puhdasrotuisuuden dilemma ajaa eläimen hyvinvoinnin edelle. (Luukko 2014 (Koiramme/7-8), 52.) Byrokratia estää ns. uuden veren tuonnin rotuihin, mutta esim. pentutehtaisiin Kennelliiton rajoitukset eivät ulotu. Sitä enemmän tuotetaan rekisteröimättömiä koiria, mitä vaikeampaa koirankasvatuksesta tehdään. Koiria kasvatetaan myös vain rahan takia, eikä paperittomille koirille ole tehty monissa roduissa pakollisia terveystarkastuksia. (Mäki 2012, 43, 46.) Puhdasrotuisuuden

tavoittelu ajoi aikoinaan ihmiskunnankin hyvinvoinnin edelle (Natsi-Saksa). Analogia on mitä ilmeisin (ehkä liiankin), mutta siihen ei juuri viitata. Yleensäkin, jos tavoitellaan jotain melkein utopistista, kuten esim. kuolemattomuutta/ikuista elämää, niin ollaan vaarallisilla vesillä.

Nykymaailman koiranäyttelyt ovat menneet vahvasti viihteelliseen suuntaan..
Lyttykuonorotujen hengitysvaikeuksia pidetään normaalina asiointilana, ja muutenkin on rodullista liioittelua näkyvissä. Koirien päät ovat suuria, luustot raskaita ja karvaa riittää. (Eerola 2017 (Koiramme/12), 42.)

”- Koiraharrastus on menossa facebookin viitoittamaan happy, happy, happy, fun fun -suuntaan, puuskahtaa Juha. – Esittäjät ylipukeutuvat, handlaaminen on mahdollisimman teatraalista ja rodusta riippumatta jokaista koiraa juoksutetaan maksiminopeudella. Tavoitellaan näyttävyyttä ja sillä viihdekilpailuissa voittaa.” (Eerola 2017 (Koiramme/12), 38.)

Monien rotujen perimä on yksipuolistunut, koska on niin tiukasti uskottu - ja uskotaan edelleen - että ajantasaisten jalostusmenetelmien avulla näyttelyiden voittajakoirien ominaisuudet siirtyvät suoraan jälkeläisiin (Rosenqvist 2006 (Koiramme/12), 47).
Kasvattaminen ei kuitenkaan ole suoraviivaista toimintaa, ja melkein täydellinen yksilö voi siirtää yhden huonomman ominaisuutensa seuraavalle sukupolvelle. Myös tasalaatuinen täydellisyys on yksipuolista.

Uuteen eläinsuojelulakiin (2019) tuli vaatimus, että ”eläinjalostuksella tulee pyrkiä elinvoimaisten, toimintakykyisten ja terveiden eläinten tuottamiseen”. Samoin kielletään jonkin rakenteellisen vian tai sairauden omaavien eläinten pennuttaminen: seurauksena saattaisi olla luonnollisen lisääntymisen mahdottomuus. (Mäki 2017 (Koiramme/7-8), 22.) Keisarinleikkaukseen saatetaan toisinaan päätyä täysin yllättäen, varmaa tietoa ei aina ole jostain piilevästä rakenteellisesta poikkeavuudesta. Suomessa on vielä koettu hankalana joidenkin rotujen kieltäminen, koska lainkirjaimen mukaan ei ole yksiselitteistä, mitä rodulla tarkoitetaan (mts. 22). Koiranjalostus on rotupuhtauteen keskittymällä tuottanut paljon perinnöllisten sairauksien tutkimusmateriaalia, joka on

sovellettavissa myös ihmisiin. Koiralla ja ihmisellä on sama elinympäristö, molemmat elävät yleensä vanhaksi, ja sukutietoja voidaan tutkia useita sukupolvia taaksepäin. Koira ja ihminen usein kärsivät samanlaisista sairauksista, mm. kasvaimet, diabetes ja suolistosairaudet. (Rantasalo 2001 (Koiramme/9), 35-36.) Samanlaisella historialla on merkitystä luonto-kulttuuri -suhteessa, ihmisen ja koiran kohtalot ovat kietoutuneet toisiinsa.

3.1.1 Yhteiskuntakelpoinen koira

Ihminen yleensä haluaa koiran toimivan ja käyttäytyvän tietyllä tavalla, ja jos näin ei tapahdu, niin vika on koirassa. Ei tiedetä, mitä käyttötarkoitusta varten jokin rotu on jalostettu. Asioista ei oteta selvää; yleiset käsitykset eivät aina edusta tietoa. (Rosenqvist 2004 (Koiramme/5), 95.) Koirien sosiaalinen kanssakäyminen (halailu, yhdessä makoilu) nähdään ihmisen tyyliksenä käyttäytymisenä, vaikka asia onkin päinvastoin. Ihminen näkee koirassa omat eläimelliset piirteensä, jotka ovat luonnollisia yhteisöissä eläville eläimille. Ihminen inhimillistaa eläimiä jatkuvasti sovittaessaan niiden käytökseen erilaisia tunteita. (mts. 97.)

Tavoiteltaessa koiran sopeutumista yhteiskuntaan on katse käännettävä hihnan toiseen päähän eli ihmiseen. Koirat ovat nyky-yhteiskunnassa kaupankäynnin välineitä, ja ne joutuvat vaikuttimiltaan mitä epämääräisempien ihmisten haltuun. Koiranomistajan tehtävä on opettaa koirasta yhteiskuntaan sopeutuva yksilö, joka osaa suhtautua eteen tuleviin ongelmiin yhteisesti hyväksyttävällä tavalla. Tätä sävyttää sekin, että suorittamiselle laitetaan tänä päivänä niin paljon painoarvoa. (Yrjölä 2001 (Koiramme/10), 10, 12.)

Vaasassa haluttiin vuosituhannen alussa kaikki koirat yhteiskuntakelpoisiksi. On olemassa perusjuttuja, joiden avulla projekti saatiin hyvään alkuun. Yleisillä kaupunkialueilla koirat oli pidettävä kytkettyinä, häiritsevää haukuntaa oli yritettävä hillitä, ja oman koiran jätökset oli velvollisuus korjata pois. Koiranomistajat haluttiin sitouttaa osallistumaan kurssille, jolla opittiin koiria koskevaa lainsäädäntöä, ja annettiin

jokaiselle koiranomistajalle perustaidot oman koiransa hallitsemiseen. Ohjenuorana oli, ettei ollut tarkoitus saada koiria ajattelemaan kuin ihminen, vaan ihmisen oli opittava koiran näkökulma. (Heikkinen 2003 (Koiramme/1-2), 46-48.) Seuraavassa kappaleessa jää hieman epäselväksi, miten mielikuvaharjoittelua koirankoulutuksessa toteutetaan. Ehkä sillä halutaan antaa vaikutelma, että Vaasan koirien yhteiskuntakelpoisuus on varsin hyvällä tolalla, kun metoditkin ovat sen mukaiset -mitä ne sitten ovatkaan.

”Vaasan koiratyöryhmässä alusta asti innolla mukana olleen Sonja Lahdenranta-Husun kuuden kuukauden ikäinen kultainen noutaja Pipsa pääsi käytännön harjoituksissa treenaamaan luoksetuloa Inkin opastuksessa. Jo neljän toiston jälkeen Pipsa oppi mielikuvaharjoittelun kautta luoksetulon käskystä.” (Heikkinen 2003 (Koiramme/1-2), 47.)

Mahdollisuus vaikuttaa itseä koskeviin asioihin yleensä lisää sekä ihmisen että eläimen hyvinvointia, joten joskus voidaan antaa koiran valita sitä itseään eniten miellyttävä toimintatapa. Koira saattaa hihnassa ollessaan jännittää vastaantulevia koiria, ja sille voidaan antaa päätäntävalta tilanteessa pitämällä hihnaa löysällä sen sijaan, että hihnaa kiristettäisiin ja johdettaisiin koira. Se, ettei asioita tehdä väkisin, lisää rentoutta. (Manninen 2019 (Koiramme/6), 63-64.) Oikeastaan ollaan sen perusfaktan äärellä, että ihmisen ja koiran välisen vuorovaikutuksen täytyy toimia. Kävelylenkki tarkoittaa koiralle oman reviirin valvontaa, ja jos se reagoi johonkin voimakkaasti, niin ihminen usein tuntee olonsa kiusalliseksi. Koira ei tee mitään väärin, vaan ihmisen ymmärrys koirasta eläimenä on puutteellinen. (Rosenqvist 2004 (Koiramme/5), 99.) Koira kouluttaa myös omistajaansa, mikä on D. Harawayn (2003) ”ideologian” mukaista. Koiran onnellisuus syntyy onnistuneessa vuorovaikutuksessa.

Yhteiskuntakelpoisuutta voidaan arvioida luonnetestillä, joka 1970-luvulla tuotiin Suomeen Ruotsista mittaamaan sota- ja poliisikoirien ominaisuuksia. Testiä voidaan käyttää minkä tahansa koirayksilön arviointiin, mutta aina pitäisi muistaa, mihin sitä on alun perin käytetty. (Hatunpää 2013 (Koiramme/12), 76.) Siksi ei liene mielekasta pyrkiä maksimipisteisiin. Seuraavaksi tarkastellaan osaa testisanastosta, joka sisältää sopivassa määrin niitä ominaisuuksia, joita ihminen koiralta toivoo.

Toimintakykynä pidetään ”luonteen ominaisuutta, joka saa koiran ilman ulkopuolista pakotetta pitämään puolensa todellista tai kuviteltua vaaraa vastaan”. Sitä vähemmän koira on arkajalka, mitä enemmän toimintakykyä löytyy. Tosin rohkeutta toivotaan löytyvän kohtuullisesti, sillä jos koira haluaa vastata jokaiseen vastaantulevaan haasteeseen täysillä, ollaan silloin vaikeuksissa arkielämässä. Terävyys on ”ominaisuus, joka saa koiran reagoimaan aggressiivisesti sen tuntiessa itsensä uhatuksi”. Terävyys sekoitetaan joskus vilkkauteen, ja rinnastetaan sanan merkitykseen ihmistä kuvailtaessa (nopea päättelykyky). Hermorakenteella ”tarkoitetaan synnynnäistä heikko- tai vahvahermoisuutta koiran joutuessa voimakkaisiin ja vaihteleviin sisäisiin jännitystiloihin”. Selkokielellisesti voidaan puhua stressinsietokyvystä. Joidenkin rotujen parissa ajatellaan, että on normaalia suhtautua joihinkin asioihin hermostuneesti (niin kuin ihmiset usein tekevät, eikä se silti haittaa elämää). Luoksepäästävyydellä ”tarkoitetaan suhtautumista vieraisiin ihmisiin”. Hyviä pisteitä eivät saa selkeästi pidäytyväiset tai hyökkäävät koirat. Adjektiivi ”salakavala” on mielenkiintoinen: koira osoittaa halua tutustua, mutta voi yhtäkkiä purra. (mts. 77-83.) Kaiken kaikkiaan koira sopeutuu yhteiskuntaan samoin ominaisuuksin kuin ihminenkin, eikä minkään piirteen kohdalla toivota ajauduttavan liioitteluun.

3.2 Luonnon ja kulttuurin välissä

Ihmisen ja suden yhteistyöhön vaikutti metsästys, molemmat hyötyivät toisistaan. Suden vainulla riista oli helppo löytää, ja ihminen pystyi aseillaan tappamaan kerrallaan suuremman määrän saaliseläimiä. Susia alettiin vihata, kun ihminen asettui aloilleen ja alkoi pitää kaikenlaisia kotieläimiä, jotka olivat susille helppoja saaliita. (Rosenqvist 2006 (Koiramme/12), 42-43.)

Kennelliitto on hyväksynyt kaksi koirasusirotua: saarloos wolfhond ja ceskoslovensky vlčak. Suurta maanlaajuista suosiota ne eivät ole saavuttaneet. Tällaisista koirista kiinnostuneet usein haluavat kokeilla rajojaan, ja sitten on niitä, jotka haluavat takaisin luontoon. (Raippa 2013 (Koiramme/1-2), 48.) Seuraavassa osiossa voimme taas havaita, miten koira kouluttaa myös ihmistä. Siinä sekoittuvat mielenkiintoisella tavalla koira, susi ja ihminen. Omistaja kasvaa ihmisenä joutuessaan tekemisiin todellisen alkukantaisuuden kanssa.

”Katja Tsuparin mielestä ceskoslovensky vlčak on ollut erittäin kasvattava kokemus. – Ei tämä mikään mahdoton rotu ole. Olen oppinut niin koirien kuin susien käyttäytymisestä. Voin jopa sanoa kasvaneeni ihmisenä. Olen oppinut tekemään kompromisseja ja joustamaan koiran suhteen. Tätä kouluttaessa ei kannata hermostua. Se ei johda mihinkään. Jos minua vähänkin suututtaa, tämä ei toimi. Sitä on opetettava ilolla.” (Raippa 2013 (Koiramme/1-2), 52.)

Suomessa on välillä pohdittu koirasusien kieltämistä, koska on pelätty koirien ja susien sekoittuvan luonnossa, ja susiperimä on liian haasteellinen lemmikkieläimessä. Hukalla (niin kuin näitä rotuja kutsutaan) ei ole tarvetta miellyttää ihmistä, eikä se tee mitään turhia sirkustemppeja, vaan säästää voimiaan tositilanteisiin susimaiseen tyyliin. Hukan elämän on oltava rytmitettyä, ja ihmisen täytyy panostaa parin tunnin lenkkeihin aamuin illoin. Omistajalta siis vaaditaan itsekuria ja mukavuudenhalun puutetta. (mts. 50-51.) Edellä mainittuja ominaisuuksiahan luontoon palaamisessa tarvitaan. Koirasusi on erittäin kaukana pienestä pörröisestä seurakoirasta.

Ehkä kotimaiset metsästyskoirat ovat jollain tavalla lähimpänä koirasutta mielikuvien tasolla. Karjalankarhukoirasta, suomenpystykorvasta ja suomenajokoirasta yhä kuvitellaan, että ne ovat kotikoirina hankalia. Luulot karjalankarhukoiran luonteesta laahaavat 1960-luvun tasolla: ajatellaan, että se tappelee muiden koirien kanssa, jurottaa ja viihtyy omissa oloissaan. Tosiasiassa se on hyvin viisas ja älykäs, mutta tarvitsee paljon tekemistä. Suomenpystykorvaa pidetään joutavana räksyttäjänä ja arvaamattomana, mutta sekin on älykäs ja hyvin uskollinen omistajalleen. Suomenajokoira on toivoton tapaus, joka syö pöydältä, raapii seinät eikä opi tavoille. Se on kuitenkin kaikille ystävällinen, eloisa ja toimielias. (Raippa 2011 (Koiramme/12), 38-42.)

”- Pystykorva on älykäs rotu, mutta se ei ole tarkoitettu pelkäksi sylikoiraksi. Omiani kyllä pidän sylissäkin, eikä niillä ole siitä kiirettä pois. Mitä enemmän viettää aikaa koiran kanssa, sitä paremman ystävän siitä saa. Kun käyn vaikka metsällä Ruotsissa, koirat nukkuvat vieressä sängyssä. Se ei tee pullamössökoiraksi, vaan koira pelaa metsällä paremmin ja suhde lujittuu, Korhonen sanoo.” (Raippa 2011 (Koiramme/12), 41.)

Ihminen on jalostanut näistä roduista alkukantaisia ja miettinyt niille tietyn käyttötarkoituksen. Pystykorvia ja ajokoiria on paljon pidetty ulkotarhoissa, joita voi ajatella eräänlaisina välitiloina luonnon ja kulttuurin (sisätilat) välissä. Yleinen myytti on, että metsästyskoira ei saisi usein olla tekemisissä ihmisen kanssa tai asua sisätiloissa (Panttila 2012 (Koiramme/11), 82). Ehkä pelätään, että koira silloin kadottaa tyystin riistavainunsa. Niin kuin aiemmassa lainauksessa peilataan ihmisten asenteita, että vieressä nukkuvasta koirasta tulee ”pullamössö”. Liika ihmisen kanssa oleminen pilaa joidenkin mielestä hyvän käyttökoiran.

Koirista on kautta aikojen kiertänyt monenlaisia myyttejä. On kerrottu, että veren maku saa koiran tai suden raivohulluksi tappokoneeksi. Tarinaan uskoi aidosti ainakin eräs hirvikolariin koiranpentunsa kanssa joutunut mies, joka pelkäsi pennun käyvän kiinni veriseen housunlahkeeseensa. Erään tiedon mukaan koiran kanssa ei saa leikkiä, jos se tekee aloitteen, koska silloin koirasta tulee johtaja. (Panttila 2012 (Koiramme/11), 81-

82.) Kyseessä ilmeisesti on mahtava luonnonvoima, jota ei millään koirakoululla voi voittaa. Koiraan liitetään inhimillisiä piirteitä, ja sen ajatellaan tuntevan syyllisyyttä tekemisistään. Vaikka koira näyttäisi katuvalta, niin itse asiassa se vain vastaa ihmisen reaktioihin. Koiranpennun kuonoa ei kannata painaa lattialla olevaan pissalammikkoon: toimenpide ei tee pennusta sisäsiistiä, vain hämmentyneen. (mts. 82.)

Ihmiset usein narkästyvät koiran eritteistä tai karvoista väärässä paikassa. Niinpä koirat eivät Suomessa ole erityisen tervetulleita ravintoloihin, vaikka laki sen periaatteessa salliikin. Asia herättää suuria tunteita puolesta ja vastaan. (Luukko 2012 (Koiramme/4), 5, 7.) Michelin -ravintolan edustaja esittää näkökannalleen varsin saumattomat perustelut. Tuskinpa koirat paljon fine diningista perustaisivatkaan.

”Ravintola Postresin Samuli Wirgentius, kahden koiran isäntä itsekkin, on vankkumattomasti sitä mieltä, että koiran paikka on lenkkipolulla tai koirapuistossa, ei ravintolassa. – Emme päästä koiria ravintolaamme. Vaakakupissa painavat toisten asiakkaiden mahdolliset koirapelot ja -allergiat. En myöskään koe, että tälle ilmiölle olisi tilausta Michelin -ravintoloissa.” (Luukko 2014 (Koiramme/4), 30.)

Elintarvikkeiden läheisyydessä koirasta tulee jollain tapaa saastainen, vaikka erään tiukassa istuvan uskomuksen mukaan koiran suu on puhtaampi kuin ihmisen (Panttila 2012 (Koiramme/11), 84).

On selvää, että koira on taajamassa pidettävä kytkettynä, eivätkä ne edes kytkettyinä saa mennä uimarannoille, lasten leikkipaikoille tai urheilukentille. Sen sijaan monelle saattaa tulla yllätyksenä, ettei koiria saisi viedä kytkettynä toreille toriaikana. (Valkila 2019 (Koiramme/5), 30.) On olemassa koirille epäsopivia aikoja ja paikkoja. Usein koirille aidataan määrätty pala luontoa, kuten tietyn suuruinen tontti, missä koirat voivat vapaasti kirmata. Jokamiehen oikeuksiin ei kuulu koiran irtipito metsässä, tarvitaan esim. maanomistajan lupa. Eräänkin koiranomistajan mielestä koiralle kuuluisi oikeus liikkua luonnossa vapaana omistajansa rinnalla. (Luukko 2011 (Koiramme/9), 6-7.)

Luultavasti tätä oikeutta myös kaikessa hiljaisuudessa toteutetaan: metsässä on vaikea nähdä tai tietää, mikä metsätilkku kellekin kuuluu.

”Etenkin nuoren koiran pitäisi saada juosta vapaana, ottaa spurtteja, hyppiä, tehdä äkkikäännöksiä ja nelipyöräjarrutuksia. Koiran pitäisi myös saada käyttää hajuaistiaan. Jokainen jälki, risu ja heinänkorsi kertoo sille mielenkiintoisia tarinoita. Puhe aamulehden lukemisesta ei ole yhtään liioiteltu, mutta narun päässä kulkiessa omistaja kääntää äkkiä sivua ja jokainen tarina jää tutkimatta loppuun, eläkkeellä oleva toimittaja Annamaija Tuisku maalailee.”

3.3 Osaksi ihmisen kulttuuria

Koira yleisesti helpottaa uusien ihmissuhteiden luomista: koiralliset ja koirattomat lähestyvät jutustelun merkeissä, kun koiraa ulkoilutetaan. Kun keskitytään puhumaan lemmikistä, niin ihmissuhteisiin kuuluva jännitys ja varautuneisuus lientyvät. (Valkila 2019 (Koiramme/10), 8.) Koira näin vähentää ihmisten välistä fyysistä etäisyyttä, ja koiranomistajuuden vahvistava kokemus ikään kuin siirtyy ihmisten välisiin suhteisiin. Koira auttaa ihmisiä verkostoitumaan ja lujittamaan sosiaalisia suhteita. Amerikanakitan pentua hakiessaan Jonne ei vielä tiennyt, että samalla tulisi osalliseksi aktiiviseen akitaverkostoon.

”Yhteinen tekeminen ja ajanvietto yhdistävät. Jonne huomasi olevansa muutaman Haakonin sisaruksen omistajan kanssa erittäin hyvää pataa. WhatsApp laulaa nykyään lähes päivittäin. - Olemme kyläilleet toistemme luona, käyneet yhteislenkeillä ja mökkireissuilla, Jonne juttelee.” (Valkila 2019 (Koiramme/10), 12.)

Tässä tapauksessa koira luo ihmisten seurustelukulttuuria. Tietäntyypiset henkilöt eivät välttämättä ollenkaan tapaisi ilman koiraa. Ennen pitkää keskustellaan muistakin asioista kuin lemmikin piirteistä ja tarpeista. Toisenlaisiakin kokemuksia riittää. Monessa kodissa esim. sisustetaan koirien ehdoilla. Elämiseen liittyy tietty suurpiirteisyys, eivätkä naarmut seinäpinnoissa haittaa.

”- Kun on koiria, kukaan ei pyydä yökylään. Meillä kun on koko perhe joka paikassa mukana, Heli ja Matti Lundenius sanovat.” (Raippa 2004 (Koiramme/11), 51-53.)

Arki voi olla kovin koirakeskittynyttä, ja etäisyys koirattomiin ystäviin kasvaa. Usein käy samoin, kun hankitaan lapsia, ja vauva valtaa elämän. Koira on tietenkin perheenjäsen, ja monesti elämäntapavalinta.

Jos koira on vapauteen tottumaton ja pääsee irti, voi se huumautua tilanteesta, ja viettejään seuraten käyttäytyä arvaamattomasti kohdatessaan vieraan ihmisen tai koiran (Valkila 2018 (Koiramme/3), 5). Kun koira pidetään kiinni, se on osa kulttuuria (käyttäytyy säällisesti), ja irti ollessaan edustaa hallitsematonta luontoa.

”- Olisi järjen köyhyyttä kokeilla, kuinkahan aggressiivinen koira tänään kohtaa korttelin koirajengin tai naapurin lastenvaunut. Toisaalta koira, joka on jo joskus käyttäytynyt vahingoittavasti, on pidettävä kytkettynä.” Eläin on eläin, jonka mielenliikkeitä tai käytöstä ei voi ikinä sataprosenttisella varmuudella tietää. (Valkila 2018 (Koiramme/3), 8.)

Tässä muistutetaan, ettei koira loppujen lopuksi ole inhimillinen. Monet ihmiset kyseenalaistaisivat hyvinvointia uhkaavan lemmikin pitämisen mielekkyyden. Asian selvittämisen sijaan saatettaisiin suositella eläimen lopettamista. Jos lapsi lyö tovereitaan tai puree vanhempiaan, ei tenavalle välittömästi aseteta ulkonaleikkimiskieltoa tai laiteta kuonokoppaa.

Koko elämän ei tarvitse pyöriä koiran ympärillä, eikä ihminen silti ole huono koiranomistaja. Omien puuhien ollessa kesken ei tarvitse reagoida koiran jokaiseen inahdukseen. Ihmisen on oleellisempaa keskittyä ensin omaan hyvinvointiinsa, ja vasta sitten huolehtia koirasta. (Valkila 2016 (Koiramme/5), 26-28.) Hetken ollessa sopiva annamme koiralle luvan tulla ihmisen alueelle. Asetamme rajat, mikä on hyödyllinen taito ihan ihmistenkin kesken. Voimme käyttää koirasuhteessamme ihmismaailman metodeja ilman, että se on koiran inhimillistämistä. Koirateema liittyy yleisempään yhteiskunnalliseen keskusteluun, johon kuuluu laajoja eettisiä ja moraalisia ongelmia. Mitä enemmän koiraharrastus näyttää eläinten hyvinvoinnista piittaamattomalta, sitä vähemmän tätä toimintaa tuetaan. (Bäcklund & Koski 2013 (Koiramme/7-8), 40.)

”Koirien jalostus on mennyt järjettömyyksiin. Kaikilla koiraroduilla on paljon pahoja perinnöllisiä sairauksia esim. lonkka-, selkä-, hammas-, sydän-, silmävikoja. Koirien jalostaminen pitäisi lailla kieltää, koiranäyttelyt lopettaa! Eivät he ole koirien ystäviä, jotka tuottavat perinnöllisesti sairaita koiria vaan käyttävät vain koiria rahan ansaitsemiseen. Missä on inhimillisyyttä?” (Bäcklund & Koski 2013 (Koiramme/7-8), 40.)

Kun koirat itse eivät voi puolustautua, peräänkuulutetaan inhimillisyyttä. Onhan tietysti niin, että lemmikin omistaminen täyttää jotain tarvetta (läheisyys, huolenpito), ja se varsinkin on hyvin inhimillistä.

Koiraharrastuksen arvostusta voi vähentää myös se, että se alkaa enenevässä määrin olla naisvaltaista. Mikä tahansa elämän osa-alue naisistuu, niin arvostus laskee, kuten olemme voineet havaita sukupuolittuneista ammateista (sairaanhoitaja vs. insinööri). Työnjako vaikuttaa kennelmaailmassa olevan samanlainen kuin yleisesti muutenkin: naiset kasvattavat ja hoitavat koirat ja miehet tekevät päätöksiä ylemmissä luottamustehtävissä (Raippa 2012 (Koiramme/3), 16).

Koiralla voi olla iso vaikutus siihen, miltä asiat näyttävät. Poliitikoilla karvaturri on imagon nostattaja tai voi jopa syöstä poliittisen uran laskusuuntaan. Obaman haastajasta Mitt Romneysta kerrottiin seuraavaa tarinaa: ” *Romney oli kertonut laittaneensa irlanninsetterinsä Seamuksen häkkiin auton katolle perheen ajaessa lomamatkalle Kanadaan. 12 tuntia koiraparka oli saanut kylmää kyytiä ilman pissataukoja.* ” (Rotko 2017 (*Koiramme/12*), 101.) Romneyn maine oli tämän tiedon julkaisemisen jälkeen melko mennyttä. Inhimillistä kuvaa luo se, että ollaan heikomman puolella ja pidetään huolta. Siinä mielessä tavallisenkin ihmisen huolenpito omasta lemmikistä vahvistaa tunnetta siitä, ettei ihminen aja vain omaa etuaan. Hän kantaa vastuuta niistä, jotka ovat yhteiskunnan alimmalla askelmalla, ja kuitenkin osa ihmisen yhteisöä.

4 Kahden lajin rinnakkaiselo

Tässä luvussa kerron, miten tärkeää vuorovaikutuksessa koiran kanssa on katsekontakti, miten eläimen luottamus ansaitaan ja kuinka on hyvä, että tarkastellaan välillä maailmaa koiran perspektiivistä. Pureudun koulutuksen kysymyksiin, ja käsittelen nykyään kaikkialla vaikuttavaa positiivista vahvistamista. Koko ajan koiraa ei tarvitse aktivoida, koska se voi siitä myös stressaantua. Joskus johtajuus ei millään toimi, ja silloin voi kääntää katseen susilauman dynamiikkaan ja ottaa siitä oppia. Pitää silti muistaa, että koira on ajautunut ympäristön vaikutuksesta aika kauas sudesta, vaikka geeniperimässä onkin paljon samaa.

Käsittelen haasteita ja ongelmia, joita voi prosessissa tulla, onhan koira vain osin ihmisen kaltainen. Rodun pitää olla tietynlaiseen ympäristöön sopeutuva, ei kannata hankkia rekikoiraa kaupunkiin. Koiran erilaiset ikäkaudet laittavat ihmisen osaamiselle haasteita: murrosikäisenä lemmikki saattaa asettaa omistajansa päätäntävällän kyseenalaiseksi. Koira kiistää välillä tehokkaasti ihmisen kaikkivoipaisuuden.

Tutkin myös koiran sisäistä elämää (mieltä), josta on tehty paljon tutkimusta liittyen koiran reaktiotapoihin. Ihmisen tapaan koirakin huomaa muutokset visuaalisissa ärsykeissä, kuten kuvissa, joissa on erilaisia ilmeitä. Tietysti koirat ovat erilaisia omia yksilöitään ihan rotukuvauksiin perustuen. Yhteistä kaikille koirille on se, että ne elävät hetkessä, eivätkä muistele menneitä tai suunnittele tulevaa. Eri asia on vakava traumatisoituminen, jos koiraa on vaikka tietyn tyyppinen henkilö pahoinpidellyt. Koiran asema perheenjäsenenä on merkittävä, käsittelen mm. lemmikin kuolemaan liittyviä tunteita, ja toisaalta lemmikin häilyvää, neuvoteltavissa olevaa paikkaa perheessä. Lopuksi tarkastelen nimeämisen käytäntöjä, sillä ei ole samantekevää, millaisia kirjainyhdistelmiä käytetään.

4.1 Koiran ja ihmisen vuorovaikutus

Paljon puhutaan leikkimisen merkityksestä, ja koiran tapauksessa se ei ole pelkkää hauskanpitoa, vaan leikin varjolla voidaan oppia ja opettaa kaikenlaista. Ihmisen toiminta tähtää yleensä johonkin hyötyyn, ja se, että kehoitetaan leikittämään koira, voi kuulostaa turhalta löysäilyltä. Koirahan hankittiin nimenomaan kehittäviä yhteisiä harrastuksia varten; projektiksi, joka voisi auttaa ihmistä kasvamaan paremmaksi versioksi itsestään (liikunnan lisääminen, painonhallinta jne.).

Koiranomistajahan on osa koiran laumaa, joten koiran on saatava leikkiä ihmistoverinsa kanssa. Näin koira voi purkaa energiaansa, eikä tuhoa paikkoja ja samalla suhde omistajaan vahvistuu. (Valkila 2014 (Koiramme/6), 11.) Eräässä tutkimuksessa koiranomistajia pyydettiin esittämään koirilleen leikkiinkutsusignaaleja, ja monilla ei ollut hajuakaan, mikä toimii parhaiten. Ihmiset mm. taputtivat lattiaa käsillään, löivät käsiään äänekkäästi yhteen, kutittivat tai suutelivat koira tai haukkuivat kuin koira. (Barvefjord 2002 (Koiramme/11), 5.) Mahdollisesti koirat puolestaan osaavat lukea meitä paremmin, sanotaanhan niiden aistivan mielialamme ilman, että annamme asiasta mitään näkyvää vihjettä. Melskaamalla ja metelöimällä emme saa koira kiinnostumaan. Koiralle on luotava mielekäs ympäristö ihmisen tarjoamissa puitteissa. Mieluummin koira tietysti juoksentelisi vapaana, mutta silloin se olisi villieläin ja sosiaalistamattomana potentiaalinen uhka ihmiselle.

”Tuire Kaimio kiinnitti Nepalissa huomiota siihen, miten levollisen ja rauhallisen oloisia kyläkoirat olivat. Syy niiden levollisuuteen on ilmeinen: ne pystyvät vapaasti liikkumaan, toteuttamaan koiramaisia käyttäytymistarpeita ja myös elehtimään vapaasti, toisin kuin hihnassa kulkevat tai aidan takaa lajitovereitaan katselevat koirat. Kohdatessaan vieraan yksilön, kyläkoirat pystyvät lähestymään sitä kohteliaasti kaartaen.” (Manninen 2019 (Koiramme/6), 16.)

Nämä koirat ovat sosiaalistuneet kokonaiseen kylään, eivät välttämättä yksittäiseen ihmiseen. Ihminen antaa koiralle tarpeeksi tilaa, jolloin koirakin saa päättää omista toimintatavoistaan. Kaupungistuneessa ympäristössä tällainen on aika mahdoton ideaali, siksi ihmisen ja koiran on opittava lukemaan toisiaan tarpeeksi hyvin.

Kaikki lähtee siitä, että koiran luottamus on ansaittava jo pentuiästä lähtien. Ensimmäisen elinvuoden aikana pentu sitoutuu ja kiintyy lujasti omistajaansa. (Valkila 2019 (Koiramme/7-8.), 7-8.) Koiralle ei kannata teeskennellä, vaikka välillä ei olisikaan parhaalla mahdollisella tuulella. Kun koiran kanssa kommunikoidaan rehellisesti, se tuntee itsensä arvokkaaksi ja huomioduksi. (Valkila 2017 (Koiramme/5), 9.) Useissa Koiramme-lehden artikkeleissa korostetaan arvostuksen merkitystä. Hyvä vuorovaikutus vaatii hyvän asenteen. Se, mitä ajattelemme koirasta, vaikuttaa tekemiseemme.

Liika inhimillistäminen voi pilata suhteen koiraan. Ihmisen pitäisi ymmärtää, että koira ei tee valintoja perustuen abstraktiin tietoon, vaan se luottaa vaistoihinsa ja aiemmin saatuihin kokemuksiin. (Lehtinen 2005 (Koiramme/5), 6-8.) Ihmisen pitää asettua tarkastelemaan maailmaa samalta ruohonjuuritasolta koiran kanssa. Ei kannata tehdä huonoja ratkaisuja, kuten pyrkiä vaikka karaisemaan koira riistämällä ruokakuppi kesken ruokailun. Tällainen toiminta on ristiriidassa jo aiemmin mainitun kunnioituksen kanssa, eikä rakenna koiran luottamusta omistajaan. Inhimillistämistä on, jos kuvittelee näin kasvattavansa koiran luonnetta. Simputtaminen kuuluu lähinnä armeijaan.

Ihminen ja koira ottavat katsekontaktia, jolloin aivolisäkkeestä erittyy oksitosiinihormonia edistäen sitoutumista ja luottamusta. Väitetään, että mitkään muut kotieläimet eivät aktiivisesti hakeudu katsekontaktiin ihmisen kanssa. (Portin 2015 (Koiramme/7-8), 80.) Tästä monikin voisi olla eri mieltä, mm. kissoilla on tapana tuijotella kiinteästi omistajiaan. Tietysti jos katseesta haetaan jotain merkitystä tai tavoitetta, niin useammin koirat silloin tarvitsevat ihmiseltään jonkinlaista ohjausta tai neuvoa. Kissan katse on yleinen ja ajaton, ikään kuin eläin pohdiskelisi ihmisen syvempää erityislaatua.

4.1.1 Kouluttaminen

Kun koiralle halutaan opettaa jotain, korostetaan myös hyvää yhteyttä koiran ja omistajan välillä, ja ihmisen halua opetella kuuntelemaan koiraa. Koulutuksessa tukeudutaan erityisesti positiiviseen vahvistamiseen. Tyypillinen haaste on esim. hihnassa vetäminen.

”- Kun koira vetää, ei edetä. Kun se kävelee kauniisti, sitä palkitaan. Hyvää tapaa vahvistetaan hartaasti. Näillä eväillä koiran hihnakoulutus sujuu nopeasti. Jos sen sijaan puoli vuotta vahvistetaan koiran väärää vetämiskäytöstä kulkemalla perässä, siitä pois oppiminen ja uuden mallin omaksuminen vaatii rutkasti aikaa ja hermoja.” (Valkila 2017 (Koiramme/3), 36.)

On siis kaksi erilaista tapaa olla tekemättä mitään: joko kuljetaan koiran perässä reagoimatta mihinkään tai ei liikuta. Pelkällä olemassaolollaan ihminen jo tulee vahvistaneeksi koirassa jotain käyttäytymismallia.

Samantyyppistä linjaa noudattelee metodi nimeltään käytöksen sammuttaminen, jos mm. halutaan opettaa koira olemaan kerjäämättä ruokaa pöydästä. Jos koira yrittää herättää ihmisten huomion erilaisilla tempuilla, nämä yritykset vain sivuutetaan tyynen rauhallisesti. (Valkila 2017 (Koiramme/5), 46.) Jos koiralla on tapana häslätä ylenmääräisesti ja vetää kierroksia, voidaan soveltaa jääkausitekniikkaa.

”- Mihinkään koiran tekemisiin ei reagoida mitenkään. Ainoa huomio, mitä koiralle jääkauden aikana annetaan, on ruokakupin ojentaminen ilman katsekontaktia ja lyhyet lenkitykset. Huonoon remmikäyttöön puututaan korkeintaan ärähdyksillä ja kevyillä hihnan nyppäisyillä, Kuusalo ohjeistaa.” (Valkila 2019 (Koiramme/7-8), 52.)

Tällaiset keinot ovat vähintäänkin kyseenalaisia, ainakaan ne eivät millään tavalla paranna suhdetta lemmikkiin. Koiramaailmassa on käytössä kirjava kattaus erilaisia tapoja. Huomiotta jättäminen voidaan rinnastaa siihen, jos työkaverit töissä alkaisivat puhua ohi tai opinnoissa jätettäisiin ryhmän ulkopuolelle. Ihmisen kohdalla tällainen

menettely ei edistä integroitumista yhteiskuntaan, mutta koirille se joidenkin mielestä sopii. Ihmisen tavoitteena on kasvaa tasavertaiseksi yksilöksi muiden kanssa, koira halutaan hallintaan, ja eläimelliset taipumukset vähemmälle.

Toisessa ääripäässä ovat ihmiset, joiden mielestä koiran kouluttaminen on suorastaan eläinrääkkäystä. Etenkin pienille koirille sallitaan kaikenlaista, koska niitä on kokonsa puolesta helppo hallita.

”Erään pikkukoiratapaamiseen tulleen koiran emäntä kertoi, että hänen äitinsä sanoi: ”Ei sitä saa kieltää! Se on niin julmaa kun se on noin pieni.” (Reijonen 2016 (Koiramme/9), 47.)

Välillä unohdetaan, että myös pieni koira on oikeasti koira ja sillä on koiramaiset tarpeet. Jos pikkuista pidetään pumpulissa ja kannetaan laukussa, eikä anneta joutua tekemisiin muiden koirien kanssa, tulee siitä helposti muita väärin tulkitseva ja sosiaalisesti kömpelö (Reijonen 2016 (Koiramme/9), 48). Koirilta odotetaan sosiaalisuutta nyky-yhteiskunnassa, sillä ne joutuvat kohtaamaan monenlaisia tilanteita. Tärkeää on jälleen luottamuksen saavuttaminen ja yhteinen kieli. Jos koira ei vielä osaa luontevasti ottaa katsekontaktia, on se sille opetettava. (Karppinen 2013 (Koiramme/1-2), 9.) Myös ihmisiltä odotetaan ulospäinsuuntautumista ja suoraa ja reipasta katsetta. Yhteiskunnan vaatimukset heijastuvat koiranpitoon. Toisaalta koira on ihmisen elämässä juuri se elementti, joka tasapainottaa ja rauhoittaa sekä irrottaa hektisestä suorittamisesta.

Joskus koiran aktivointi voi mennä yli, ja aiheuttaa koiralle stressiä. Pennun ei anneta olla rauhassa pentu, ei luoteta sen omaan mielikuvitukseen. Asiantuntijat neuvovat, että yleensä yhteiskuntakelpoiseksi riittää keskiaktiivinen koira, joka on tarpeeksi ihmisystävällinen ja kontaktihakuinen. (Siekkinen 2000 (Koiramme/11), 12-15.) Terveystutkijankaan koirat eivät harrasta.

”- Ei meillä ole jööteillekään (6- ja 10-vuotiaille länsigöötanmaanpystykorville) sen ihmeempiä virikkeitä tarjoiltu, ei siis mitään agilityä tai vastaavia harrastuksia. Niiden kanssa lenkkeillään, veneillään ja tehdään puutarhahommia. Kolmen lapsemme ja heidän lukemattomien kavereidensa kanssa ne ovat saaneet toteuttaa ammattirooliaan, paimentaa nilkoista näykkäämällä ja olemalla tärkeitä.” (Siekinen 2000 (Koiramme/11), 16.)

Niin kuin lapsetkin, sosiaalistuvat koirat normaalin elämänmenon mukana. Erityistä tavoitteellista kouluttamista ei tarvita. Lapsillekin saatetaan kasata liikaa paineita kaikenlaisen harrastustoiminnan muodossa.

Ei ole kaukaa haettua hakea susilaumasta osviittaa koiran käyttäytymiseen. Laumaa johtaa yleensä alfapari, jotka päättävät, milloin lähdetään metsälle ja ne organisoivat jahdin. Johtajat syövät ensin ja lauman alimmat viimeiseksi, vastapainona alfapari myös vastaa lauman turvallisuudesta. Yksi susilauman päärituaaleista on laumanjäsenten tervehtiminen erossa olon jälkeen, seremonialla vahvistetaan hierarkiaa. Yleensä koira hyväksyy johtajakseen ihmisen, joka toimii kuten susilauman alfapari. (Lahtinen 2013 (Koiramme/6), 42.) Ihminenkin päättää, milloin lähdetään lenkille ja mihin aikaan koira saa ruokaa. Saapuessaan kotiin omistaja voi kaikessa rauhassa suorittaa omat alkurituaalinsa, ja vasta sitten kääntää katseensa koiraan. Täydellisessä maailmassa tällainen varmaankin onnistuisi, useinkaan ihmisen johtajuus ei kaikissa tilanteissa toimi.

4.1.2. Haasteita ja ongelmia

Aina koira ei tietyn ajan kuluttua olekaan enää niin ihana, ja se saattaa joutua kiertoon. Päätös lemmikin ottamisesta on tehty liian puutteellisin tiedoin ja hetken mielihoiteesta. Tyypillinen kodinvaihtaja on juuri aikuisikänsä tulossa oleva, isokokoinen uros. Koirassa saattaa olla jotain vikaa; se ei pärjää kokeissa tai näyttelyissä. ”*Annetaan suomenajokoiraa. Hankittu metsästyskoiraksi, mutta ei toiminut.*” (Raippa 2012 (Koiramme/6), 27-28.) Ilmoituksesta tulee mielikuva kodinkoneesta, jossa on jokin häiriö, jonka paikantamiseen ei jaksa itse panostaa. Pelkästään jo se, ettei koirasta haluta maksua, kertoo alhaisesta arvostuksesta.

On arvuuteltu, onko koiralla oikeastaan minkäänlaista murrosikää. Jotkut uroskoirat alkavat parin vuoden iässä tavoitella johtajan paikkaa perheessä. Fyysinen valmius tuottaa jälkeläisiä tulee koiralle aikaisemmin kuin ns. psyykkinen murrosikä (Puolakka 2002 (Koiramme/6), 10). Oman kehon muuttuminen voi yllättää myös ihmisen, ja henkinen kehitys laahaa vielä vuosia jäljessä. Monessa mielessä ihminenkin on yhtä suuressa määrin biologiaa kuin koira. Koska koira kasvaa niin lyhyessä ajassa täyteen fyysiseen mittaansa, erehdytään sitä kohtelemaan kuin täysikasvuista yksilöä. Eräs saksanpaimenkoira oli henkisesti loppuun palanut jo kuusivuotiaana.

”- Jälkeenpäin tilannetta analysoiden on aivan selvää, että vaadin nuorelta koiralta liian paljon liian nopeassa tahdissa. Vedin koiran kaksi ensimmäistä elinvuotta sitä koulutuksellisesti niin tiukoille, että se ei kestänyt stressiä, vaikka selvisikin vaadituista tehtävistä. Koulutusohjelman löysääminen myöhemmin ei enää muuttanut tilannetta, Toivola pahoittelee.” (Puolakka 2002 (Koiramme/6), 11.)

Tässä kouluttaja jälkeenpäin ymmärtää tekemänsä virheet, mutta ymmärtämätön omistaja laittaisi koiransa kiertoon, ”koska se on mennyt epäkuntoon.” Myös ihmisellä burn outin jälkeinen olotila voi olla pysyvämpi, ja pieniäkin ärsykeitä ja kiihtymystä on vältettävä. Nyky-yhteiskunnassa tietysti ihmetystä aiheuttaa, miten kukaan haluaisi kenenkään vanhaa, ”käytettyä” koiraa, sillä ovathan uudet asiat houkuttelevampia. Tässä kohtaa ainakin ero koiran ja ihmisen välillä tulee selväksi: koira saattaa olla osin ihmisen kaltainen, muttei kuitenkaan ole ihminen.

Erilaisia koirankoulutusmetodeja on nykyään pilvin pimein, eikä ehkä osata käyttää omaa maalaisjärkeä. Koiraan voi soveltaa samanlaisia otteita kuin ihmislapsiinkin: luodaan selkeät rutiinit, eikä vahvisteta epätoivottua käytöstä. On pyritty jalostamaan koiria, jotka soveltuisivat kaikenlaisiin ympäristöihin, ja jokainen voisi poimia haluamansa koiratyypin kuin kaupan hyllyltä (tasalaatuisuus). Sitten ihmetelläänkin, kun koira toimiikin alkuperäisen käyttötarkoituksensa mukaan, esim. terrieri osoittautuu

ylivilkkaaksi rottien jahtaajaksi (Nygård 2012 (Koiramme/9), 16, 18.) On koira sitten vilkas tai arkajalka, niin siitä usein syytetään omistajaa. Omistaja on joidenkin mielestä ikään kuin kouluttanut koirasta hermoraunion, tai tahattomasti laukaissut sen luonteessa jotain epätoivottavaa.

”- Sinä et vain osannut, kyllä joku muu olisi sen kanssa pärjännyt. Joku muu olisi saanut siitä ihan normaalin koiran. Mitä sinä olet sille tehnyt, kun siitä tuommoinen tuli? Tällaiset tokaisut ovat kuin suolan hieromista haavoihin.” (Reijonen 2016 (Koiramme/7-8), 45.)

Koiran luonne rinnastetaan omistajan luonteeseen, ehkä jopa epäillään molempien mielenterveyttä. Ei oteta huomioon geeniperimää, joka ehkä on tehnyt koirasta sellaisen kuin se on. Melkeinpä luotetaan liikaa ihmisen kaikkivoipaisuuteen, että ihmisen tahto pystyy poistamaan luontokappaleesta yhteiskuntakelpoisuuden estävät ominaisuudet.

Huono omatunto on toisinaan koiranomistajan jatkuva seuralainen. Raskaan työpäivän jälkeen tekisi mieli rojahtaa sohvalle, eikä lähteä lenkittämään koira vesisateeseen. Jälleen on hyvä miettiä, mikä koiran mielestä olisi mieluisaa. Pitää ymmärtää, ettei koira muistele vanhoja, eikä syyllistä omistajaansa väliaikaisesta huonommasta huomioimisesta. On koiran inhimillistämistä ajatella, että se jatkuvasti traumatisoituisi omistajansa epätäydellisyydestä. Vakava laiminlyönti on sitten asia erikseen. Itse asiassa koira voi opettaa ihmiselle, että mm. kiire on asennekysymys.

”On toki yksittäisiä päiviä, jolloin asiat kasaantuvat ja Tonin aika on kortilla. Silloin hän saattaa olla kireä ja moittia Eeroa pikkuasioista ihan turhaan. – Se peli ei vetele, sillä Eero vaistoa kiukkuisuuteni jo kauas. Se lukitsee korvat, eikä ota edes peruskäskyjä vastaan. Mieluummin raivaan turhia menoja kalenterista pois ja hengailen Eeron kanssa kunnolla. Se on minullekin arjen luksusta.” (Valkila 2015 (Koiramme/10), 90.)

4.2 Koiran mieli

Myös koirat pystyvät tunnistamaan kuvista tutut ja vieraat kasvot, ominaisuus ei kuulu pelkästään ihmiselle (ja ehkä ihmisapinalle). Koiran Mieli -hankkeessa tutkitaan, mitä koira tuntee, mitä ja miten se havainnoi asioita katseellaan ja mitä koiran aivoissa tapahtuu sen katsoessa eri ilmeitä. Katseenseurannassa on käytetty silmänliikekameraa, joka lähettää infrapunasäteilyä. (Manninen 2017 (Koiramme/3), 52.) Voidaan kai sanoa, että katse on koiran sielun peili. Koiramme -lehden artikkeleissa usein puhutaan oksitosiinista, jota erittyy molemmiin puolin koiran ja ihmisen katsekontaktissa. Tosin omistajat eivät ole aina kovin taitavia tulkitsemaan koiransa tunnetiloja. Eräässä singaporelaiskokeessa kävi ilmi, että maallikot ja osin omistajatkin huomaavat huonosti koiran pelon (mts. 58). Ymmärrettävästi tämä saattaa vaikeuttaa vuorovaikutusta, ja alentaa koiran hyvinvointia, kun omistaja ei huomaa esim. käytösongelmien syitä. Edelleen tärkeää on löytää se yhteinen kieli, ja ilmeisesti ihminen joutuu näkemään asian eteen paljon enemmän vaivaa kuin koira.

Ihminen elää enimmäkseen visuaalisten ärsykkeiden maailmassa, koiralle mm. hajut ovat äärimmäisen tärkeitä. Me aistimme vasta, kun joku löyhkää erityisen pahalle tai on kaatanut päälleen pullollisen hajuvettä, mutta koirille hajut muodostavat kokonaisen viestien verkoston. Koirilla hajuviestintä voi vähentää konflikteja yksilöiden välillä: hajujälki kertoo, mikä on jäljen jättäjän sosiaalinen asema, tai onko toinen koira mahdollisesti uhka (Rautiainen 2010 (Koiramme/3), 26). Ihmisille tällaisia viestejä voi välittää sähköposti tai postikortti. Oikeastaan koko inhimillinen maailma on täynnä kaikkiin suuntiin sinkoilevia viestejä, emmekä me niihin kaikkiin ehdi edes reagoida. Uroskoirilla hännän asento kertoo koiran arvoaseman: mitä korkeammalla häntä pidetään pissatessa, sitä enemmän valtaa (mts. 27). Ihmisillä vallan korostamiseen voidaan liittää erilaisia käsimerkkejä, varsinkin tehostamaan puhetta.

Myös koira voi kiusata lajitovereitaan. Ihmiseltä tämä voi jäädä huomaamatta, koiran käyttäytymistä pidetään vain hupaisana.

”- Oma bordercollieni huitoi nuorempana toisia koiria kepillä ja nautti ilmeisestikin toiminnan tuomasta vallantunteesta. Bortsu huomasi, että hyökkäillessään toisia koiria kohti keppi suussaan, muut alkoivat varoa sitä. Lopulta ne alkoivat pelätä borderia jo kun se otti kepin suuhunsa ja aloitti tuijottamisen. Painostuksen alkaessa muut koirat kerääntyivät hiljalleen omistajan taakse.” (Mujunen 2005 (Koiramme/5), 81.)

Muut koirat odottivat, että laumanjohtaja eli omistaja selvittää tilanteen, ja näin tapahtuikin. Tilanteet koiralaumassa ovat usein samantyyppisiä kuin ihmistenkin kesken: hienovaraisen systemaattista nälvimistä tai käyttämistä. Silloin on koiranomistajan tehtävä puuttua asiaan, ja palauttaa laumahierarkiaan rauha. Tarvitaan havainnointiherkkyyttä koiran kehollisen ilmaisun suhteen.

Koirat ovat yksilöitä, joten karkeaa yleistystä niiden sielunelämästä ei voi tehdä. Koiramme -lehden rotuesittelyissä koirista laaditaan seikkaperäisiä luonnepotretteja, joissa on välillä hiukan inhimillistämisenkin makua. Jutuissa punaisena lankana on usein se, millaiselle ihmiselle tietty rotu olisi sopiva.

”Jos haluaa palvelualttiin koiran, joka toimii kuin ihmisen ajatus, ranskis ei ole hyvä valinta. Jos sen sijaan haluaa omaperäisen, seurallisen kaverin, ja on itsekkin vähän mukavuutta rakastava, ranskis voi hyvinkin tulla kysymykseen.” (Heikkinen-Lehkonen 2002 (Koiramme/1-2), 72.)

Rodun kiinnostavuutta lisätään kuvailemalla persoonallisia käyttäytymispiirteitä eri tilanteissa. Koiralle sallitaan hieman ylimielinenkin asenne, koska se on inhimillisestä näkökulmasta katsoen hauskuuttavaa.

”Jotkut tipsut ovat luonteeltaan kissamaisen itsenäisiä. – Tipsu ei seuraa omistajaansa uskollisesti paikasta toiseen. Jos se haluaa lenkillä haistella mielenkiintoisia hajuja, se haistelee niitä. Jos se taas haluaa tervehtiä vastaan tulevaa ihmistä tai koira, se todellakin tervehtii. Riippumatta siitä mitä omistaja haluaa, Leppikoski sanoo.” (Mujunen 2006 (Koiramme/7-8), 36.)

Kissoilta välinpitämättömyyden käytöstä voikin odottaa, mutta koiran ollessa kyseessä se on jossain määrin tavatonta. Kuten ihminen, voi myös koira kompensoida puutteitaan jollain paremmalla ominaisuudellaan. Koiran tapauksessa se ei tosin ole harkitun intentionaalista.

”- Se on älykäs. Se osaa huijata, niin ihmisiä kuin kanssaeläimiä. Luulen sen sosiaalisen älykkyyden kehittyneen tarpeesta. Koska se on pieni koira, sen on ollut mahdotonta anastaa arvostusta fyysisillä ominaisuuksillaan. Samalla tavalla pieneen kokoon liittyy laumavoiman taju, joka italiaanoilla selvästikin on, kuvaa Suomen Italiaanot ja Cirnecot-yhdistyksen puheenjohtaja Tarja Matikainen.” (Mykkänen 2000 (Koiramme/10), 47.)

Ihminen tekee oletuksia siitä, mitä koira haluaa (”anastaa arvostusta”). Niin kuin jo aiemmin on todettu, niin koira ei varsinaisesti aio tai suunnittele mitään, vaan toimii vaistojensa varassa. Rotukuvauksista voi päätellä, että koiranhankkijat hakevat roduista ainakin erityislaatuista. Artikkelin alkuun on usein aseteltu iskevä otsikko. Seuraavassa listaan muutamia esimerkkejä.

”Yorkshirenterrieri on aikas passeli kaupunkikoira” (Lehdistö 2015 (Koiramme/12), 37)

”Griffoneissa on vauhtia ja voimaa taskukoossa” (Lehdistö 2017 (Koiramme/6), 73)

”Bichon frisé on hauska seuranpitäjä” (Mujunen 2008 (Koiramme/5), 37)

”Schapendoesilla on myönteinen elämänasenne” (Mujunen 2005 (Koiramme/3), 40)

”Villakoira on iloinen ja mutkaton kaveri” (Mujunen 2006 (Koiramme/9), 32)

”Karkeakarvainen mäyräkoira on kaupunkikelpoinen metsästyskaveri” (Väyrynen 2020 (Koiramme/6), 39)

”Lyhytkarvainen on helppohoitaisempi aito collie” (Mujunen 2004 (Koiramme/3), 85)

”Pomeranian on pätevä pieni ovikello” (Lehdistö 2016 (Koiramme/3), 49)

Otsikoissa on käyty läpi erilaisia luonteenpiirteitä, kokomääreitä, millaiseen ympäristöön koira sopii, ja millaista tehtävää toteuttamaan (ovikellon korvaaja). Samanlaisia ilmaisia -hauska seuranpitäjä, iloinen ja mutkaton- voitaisiin käyttää ihmisestäkin.

4.3 Koira perheenjäsenenä

Lemmikiksi määritellään eläin, joka asuu ihmisen kanssa ja sille annetaan yksilöllinen nimi. Kielitoimiston mukaan lemmikki merkitsee rakastettua ja hellittyä ihmistä, lemmikkieläintä ja sinikukkaista ruohoa. (Suni 2011 (Koiramme/7-8), 17.) Ajan myötä koira on lähentynyt ihmistä, ja siirtynyt pihalta sisätiloihin ja vähitellen unikaveriksikin. Mainoskuvastossa koira esitetään perheeseen liittyneenä, ja sille osoitetaan avointa kiintymystä. Varhaisemmissa mainoskuviissa koirat olivat yleensä erillään ihmisistä, hihnassa ja kodin ulkopuolella (Rautiainen 2009 (Koiramme/3), 72).

Nykyään jo estoitta hehkutetaan koiranpidon ihanuutta, ja Koiramme -lehden artikkeleista käy ilmi, että koira on iso tuki ja turva ihmisen kaikissa elämänvaiheissa. Ei pelkästään ihminen kouluta koira, vaan koirakin muovaa ihmistä.

”Larsénit ovat panneet merkille, että koiran takia kiinnittää kotona tarkemmin huomiota omaan käyttäytymiseen. – Aiemmin suutuin joskus tosi tulisesti, Maria tunnustaa. – Nyt vähän himmailen, koska Maikki reagoi äänen korottamiseen.” (Manninen 2017 (Koiramme/10), 55.)

Koira saa ihmisen käyttäytymään paremmin. Isoon ääneen karjuminen säikäyttää minkä tahansa eläimen, koira toimii tyyntäytävänä katalysaattorina. Murrosikäiselle koira on lohduttaja.

”- Sydänsurujen keskellä tuntui ihanalta painaa pää samojedin turkkiin. Tai kun ystävän kanssa oli riitaa, tiesi, että kotona on aina iloinen koira vastassa.” (Manninen 2010 (Koiramme/11), 61.)

Eläkeläiselle koira antaa syyn nousta sängystä tarpeeksi aikaisin ja rytmiä päiviin. Koska koira liikuttaa ihmistä, niin kotona asuminenkin voi olla pidempään mahdollista kunnon pysyessä hyvänä. Vanhempaan ikään kuuluu luopumisia, ja koira tavallaan voi helpottaa yksinäisyyttä, jos puoliso kuolee. Koira ei kokonaan korvaa ihmisseuraa, mutta kasvattaa osallisuuden tunnetta elämänmenosta.

”Harrastuksiksi kaksikolle riittää päivittäiset pitkät ulkoilut ja satunnaiset metsäretket. Matti ei osaisi kuvitella arkeaan ilman koiraa. – Kerttu on parasta seuraa. Se luo jo olemuksellaan selkeät sävelet jokaiselle päivälle.” (Valkila 2014 (Koiramme/4), 39.)

Koiran ottamalla voi tuntea itsensä vielä tärkeäksi ja toimintakykyiseksi. Koiran avulla ihminen pitää yllä yhteiskuntakelpoisuuttaan.

”Tärkeää on, että on joku, josta saa pitää huolta. Koiralle voi osoittaa ja siltä saa hellyyttä. Joskus koiran asema tosin voi mennä liiallisuuksiin. Liika hemmottelu ei ole hyväksi koirallekaan, Leena painottaa. Reipas, toiminnallinen Una pitää huolen siitä, että Leena tekee joka päivä kolme lenkkiä satoi tai paistoi. Leena tietää sillä olevan suuri merkitys hänen hyvälle yleiskunnolleen.” (Hassinen 2010 (Koiramme/11), 29.)

Myös lapsiperheeseen koira sopeutuu, kunhan lapsille opetetaan, kuinka koiraa pitää kohdella. Joskus tosin vaaratilanteita voi syntyä.

”Viivin ollessa puolivuotias syntyi mieleen painunut vaaratilanne. Lapsi oli ryöminyt koiran häkkiin, jossa tämä oli ollut nukkumassa. Kuului matalaa murinaa ja rähähdys, johon Kaijanen havahtui.” (Värynen 2010 (Koiramme/7-8), 26.)

Koira on kuitenkin siinä mielessä osa luontoa, että se haluaa vartioida oman reviirinsä rajoja. Lapselle oli ehkä opetettu rajat käyttäytymisen suhteen, muttei koiran näkymättömän, oman alueen rajoja. Koirallakin perheenjäsenenä on oikeus hallita omaa tilaansa.

Jollain tapaa koira on yhteiskunnan näkymätön jäsen. Pennun tullessa taloon ei töistä saa vanhempainlomaa, tai sen sairastuessa vapaapäivää. Talouden normi tulo- ja menoarvioon noin yleisesti ei sisällytetä lemmikkiin liittyviä kuluja. Kun lemmikki kuolee, sitä ei oikeastaan saisi surra tai kaivata.

”Jos Nonnan kuolemaan liittyvä surun määrä olisi johtunut lapsen kuolemasta, se olisi täysin hyväksytty ja sitä olisi arvostettu, Lea miettii. Uskalias ajatus, sillä koiran vähäinenkin rinnastaminen lapseen kauhistuttaa monia, jopa loukkaa.” (Manninen 2018 (Koiramme/12), 40.)

Loukkaava elementti on läsnä siinä, miten ihminen voidaan rinnastaa eläimeen, vaikka onhan ihminenkin eläin. Lapsesta ei voida sanoa, että ”sehän oli vain lapsi” tai kehottaa hankkimaan uusi. Koiranomistaja kokee tulleen väärin kohdelluksi, onhan hän metaforisesti koiran äiti tai isä. *”Työelämässä ei ymmärretä koiran kuolemaa, vaan siihen suhtaudutaan vähän kuin nukke olisi mennyt rikki (Manninen 2018 (Koiramme/12), 44).”*

Kädenvääntöä käydään myös siitä, mitä lemmikki ansaitsee. Perheenjäsenen asema on ehdollinen, koska koiralla ei ole samoja oikeuksia kuin ihmisellä, eikä toisaalta velvollisuuksiakaan. Koira kuuluu perheeseen tiettyjen rajojen puitteissa: puntaroidaan, mikä määrä vaivannäköä on liikaa. Koirille on perustettu koirauimaloita, missä koiria mm. kuntoutetaan. Joidenkin on vaikea sulattaa tällaisten paikkojen olemassaoloa.

”- Uimaloihin, etenkin jos niiden nimeen sisältyy sana kylpylä, liitetään herkästi amerikkalaismeininki. Ajatellaan, että siellä rouvat uittavat sylikoiriaan ja lakkaavat niiden kynsiä. Luin taannoin nettikirjoituksen, jossa paheksuttiin sitä, että vanhuksilla ei ole vaippoja, mutta koirille tarjotaan spapäiviä. Vaippoja toki tarvitaan, mutta tuskin nämä paheksujat niitä kustantavat, Ahola napauttaa.” (Manninen 2015 (Koiramme/5), 38.)

Tässä ajatellaan, että koirille tarjottava palvelu on ihmiseltä pois. Toisaalta koiranomistajat vievät lemmikkejään uimaloihin omalla kustannuksellaan.

Koirille ja ihmisille markkinoidaan ruokia samanlaisilla termeillä, kuten luonnollinen, aito tai holistinen. Koiranruuan kohdalla käsitteellä ”luonnollinen” voi olla kaksi merkitystä: joko koiralle halutaan antaa sen lajityypillisten tarpeiden mukaista ruokaa, tai koira mielletään ihmisen kaltaiseksi (inhimillistäminen). (Manninen 2020 (Koiramme/3), 37.) Näistä on tietysti olemassa kahta eri koulukuntaa, ja lemmikin ruokinnasta käydäänkin kiihkeitä keskusteluja. Pelkästään ihmisille markkinoitavien tuotteiden määritelmiin ei sisälly tällaista monimerkityksisyyttä. Kaikilla on jonkinlainen käsitys, millaista on aito ruoka: raaka-aineet siirretään mahdollisimman suoraan pellolta pöytään ilman liiallista prosessointia, ja ne ovat ihmisen syötävissä.

Koiran paikkaa perheenjäsenenä voi siis pohtia monesta näkökulmasta. Koiran asema voi herättää hämmennystä, tavallaanhan koira ”omistetaan”, ja on silti samaan aikaan ystävä, ei tavara.

”Koiranpennusta tuli siis perheenjäsen heti sen muuttaessa naarmuttamaan kallista parkettiani, kuseksimaan pistorasioihin, haukkumaan lukuisia varoituksia taloyhtiöltä ja herättämään minussa aiemmin tuntemattomia tunteita, pelonsekaista vihaa, loputtomiin venyvää pinnaa ja käsittämätöntä riittämättömyyttä itsestäni auktoriteettina, ystävänä, kasvattajana sekä yhtä lailla tasavertaisena luottamuksen lähteenä.” (Forsstén 2014 (Koiramme/3), 26.)

4.3.1 Nimeämisiä

Koirien nimissä on näkyvissä inhimillistäminen, sillä yhä useammin koiralla on ihmisen nimi. Nimet kuvastavat aikaansa, sillä enää ei suosita sellaisia käytännöllisen tavanomaisia nimiä kuin Musti, Turre tai Rekku. (Ruotsalainen 2012 (Koiramme/4), 23.)

Tämä on nykyaikana ymmärrettävää, koska koirat elävät konkreettisesti meitä lähempänä kuin entisaikaan. Siksi niille voidaan antaa enemmän vaikka luonnetta tai kokoa kuvaavia nimiä. Todennäköisesti kommunikoinnissa myös käytetään koiran kutsumanimeä enemmän, ja on hyvä, jos se kaikin tavoin korostaa juuri oman koiran persoonallisuutta.

Ihan mikä tahansa ihmisnimikään ei kelpaa, etenkin sellaiset, jotka ovat vahvasti leimautuneet ihmisille annettaviksi (tuoreet nimet, kuten Sari, Minna tai Mikko). Nimienannossa tavoitellaan yksilöllisyyttä, korostetaan sukupuolta, ja nykyään ovat suosiossa myös vieraskieliset nimet. Vaatimuksia on paljon, koska nimi saisi olla myös lyhyt, helppo ja käytännöllinen (kaksitavuinen). Joskus annetaan odotusten vastaisia nimiä: pikkukoiran kohdalla halutaan kompensoida ylenmääräistä söpöyttä. (Ruotsalainen 2012 (Koiramme/4), 25-26.) Onhan tietysti yllättävää, jos toyvillakoiralle annetaan nimeksi Rambo. Voidaankin ajatella, että se symboloi ko. koiran mielenlaatua, ei kokoa. Seuraavassa kasvattajalla on oma näkemyksensä koirien nimistä.

”Voiko nimi olla isolla koiralla liian provosoiva ja herättää pelkoa tai paheksuntaa muissa ihmisissä? – Nimenannossa täytyy olla aina mukana hyvää makua. En nyt ehkä kuitenkaan antaisi koiralle mitään Killerin, Terminaattorin tai muutakaan liian mahtipontista nimeä. Enkä pyri myymään koiraa kenellekään, jolle se voisi olla jonkin jatke. Sanoisin kuitenkin, että tietynlaisen omistajan ja koiran yhdistelmä vastaan kävellessä on paljon pelottavampi juttu, kuin koiran nimi.” (Ruotsalainen 2012 (Koiramme/4), 27.)

Ei siis nimi koiraakaan pahenna, vaan kertoo usein omistajasta. Koiralle nimi on erilaisia merkkejä jonossa, muille ihmisille se kertoo emännän/isännän elämäntyylistä ja asenteesta.

5 Pohdintoja

Koiramme -lehden artikkeleista käy ilmi, että koirarotuja on alun perin lähdetty jalostamaan käyttötarkoituksen mukaan. Siksi vielä nykyäänkin koiria käytetään metsästyksen ja karjan paimentamiseen. Kuitenkin koirien käsittely on haluttu tehdä nykyihmiselle helpommaksi, joten viime vuosikymmeninä koiria on kehitetty seurakoiramaisempaan, pehmeämpään suuntaan. Erot koirarotujen välillä ovat kaventuneet, ja erottavia piirteitä on liioiteltu. Keskustelu käy kuumana brakykefaliasta (lyttynaamaisuus) kärsivistä roduista eli onko tarkoituksenmukaista jalostaa rotuja, joiden hengittämistä joudutaan helpottamaan leikkauksin? Muita kiistanalaisia ominaisuuksia ovat liian poimukas iho, töppöjalat, liian pitkä runko tai liian suuri aivomassa, joka ei mahdu kallon sisään (syringomyelia). Koiramme -lehden numeroissa on melko kattavasti parissakymmenessä vuodessa käyty läpi eri rotujen kirjo. Jokaista rotua on kuvailtu suhteellisen puolueettomasti, vaikka Kennelliitto onkin merkittävä toimija koira-alalla, ja sieltä käsin voitaisiin tarttua epäkohtiin hanakamminkin.

Yleisenä ongelmana pidetään sitä, että koirarotuja on liian paljon, noin nelisensataa. Sen sijaan, että jatkuvasti jalostettaisiin uusia rotuja, olisi syytä paneutua kohentamaan mm. nykyisten rotujen terveystilannetta. Aika ajoin nostetaan esiin liian korkea sukusiitosprosentti. Koska tämä oli ongelma jo lähtötilanteessa, niin tilanne ei joissain roduissa ole mennyt ainakaan parempaan suuntaan. On päädytty jalostukselliseen

umpikujaan, koirarotu alkaa olla täynnä järjestään sairaita yksilöitä (esim. löwchen). Koiranäyttelyissä palkitaan tyypiltään rotunsa erinomaisia yksilöitä, suuri yleisö saa tietyn rodun tasosta hieman yksipuolisen kuvan. Vaikka rodunjalostuksessa onkin pyritty tasalaatuisuuteen, niin yksilöllistä vaihtelua voi silti esiintyä laidasta laitaan. Pennunostaja ei ehkä saakaan haluamaansa täydellistä pakettia. Koiramme -lehdessä tietysti julkaistaan paljon näyttelytuloksia, Kennelliiton virallisena edustajana lehdellä on siihen velvollisuus. Näyttelyiden näkyvyyteen tämä julkaisu ei voi vaikuttaa.

Vaikka Kennelliitto laatisi monenlaisia jalostusstrategioita, niin pentutehtailuun sen on vaikea puuttua, koska nämä vähät välittävät liiton säännöistä. Paperittoman pennun ostaminen saattaa olla helpompaa kuin rescue-koiran hankkiminen joltain järjestöltä. Kennelliiton yleisenä tavoitteena joka tapauksessa on, että kasvatettaisiin terveitä ja pitkäikäisiä koiria, ja niiden rakenteessa ei olisi mitään liioiteltua tai esiintyisi luonnehäiriöitä (Eerola 2010 (Koiramme/4), 14). Tähän nähdäkseni myös pyritään, vaikka kehittämisen varaa aina on. Jalostuksen tavoitteet eivät täysin täyty, eikä siihen ehkä tosissaan pyritäkään. Kennelliitto harjoittaa edunvalvontaa, ei tuotesuunnittelua.

Koiran yhteiskuntakelpoiseksi kasvaminen käy ihmisyyden kautta, Koiramme -lehden artikkeleissa tartutaan monesti inhimillistämisen (antropomorfismi) teemaan, koirien käyttäytyminen nähdään ihmismäisenä, ja niiden kuvitellaan kykenevän suunnitelmalliseen toimintaan. Se, että koira osaa toimia toivotusti, perustuu pitkälti ihmisen ja lemmikin väliseen suhteeseen. Toistuvasti tuodaan esille, että ihmisellä on huomattavia vaikeuksia tulkita koiran pyrkimyksiä. Koira sitä vastoin lukee omistajaansa kuin avointa kirjaa, mutta hämmentyy erilaisesta aikakäsityksestä. Koiralle kaikki tapahtuu nyt, eikä se haikaile menneitä tai tee tulevaisuudensuunnitelmia. Sikäli lehden linja on salliva ja keskustelevalle, että koiran kanssa voi oikeastaan neuvotella siitä, miten seuraavaksi toimittaisiin. Ei ole aiheellista vain huutaa koiralle käskyjä peräjälkeen, pakottamalla ei päästä hyvään tulokseen. Sama trendi on huomattavissa lastenkasvatuksessakin, 1970-luvulla fyysinen kurittaminen ei ollut vielä kiellettyä.

Maailmaa kehoitetaan tarkastelemaan koiran silmin. Valitettavasti tämä ei juuri muutoin olekaan mahdollista, sen verran jalostuneita ovat koiran muut aistit (haju, kuulo). Asia-artikkeleissa perehdytään koiraan perusteellisesti fyysisenä olentona, vaikkakin suuremman huomion saa kaikki käyttäytymiseen liittyvä. Luultavasti ensimmäinen asia, jonka jokainen koirasta oppii, on sen ylivoimainen hajuaisti. Sen sijaan koiran käyttäytymisestä on vallalla väärää luuloja, oikeasti sen ymmärtäminen vaatii syvempää paneutumista. Monetkaan eivät tiedä kaikkea koiransa kapasiteetista. Sen mittaamiseen on kehitetty luonnetesti, johon ihan tavallinenkin koiranomistaja voi koiransa kanssa mennä. Se kuitenkin lienee tyypillisempää tosiharrastajille ja palveluskoiraväelle. Koiramme -lehti ei välttämättä tavoita kaikentyyppisiä koiranomistajia, koska sen sivuilta huokuva harrastuneisuus saattaa olla luotaan työntävää. Jotkut haluavat vain arkikoiran, jonka kanssa puuhastella arkiasioita. Silloin koira ei ole huono, vaikka se pelkäisikin portaita (vaikka arkea se hankaloittaa).

5.1 Yhteenveto

Mikä on siis koiran asema luonnon ja kulttuurin välissä? Kun painotetaan luontoaspektia, niin tarinoissa lähdetään liikkeelle ihmiskunnan alkuhämäristä, ja miten susi ja ihminen hoksasivat, että voisivat hyötyä toisistaan. Lehden artikkelit koostuvat osin metsästys- ja vetokoiria käsittelevistä jutuista, joissa palataan luonnon helmaan. Luontoihmiset ovat yleensä monenikäisiä miehiä, jotka asustavat syrjemmällä. Metsästyskoiran rotu on suomenpystykorva tai -ajokoiria, ja maisemat syksyisiä tai talvisia, elämä ei ole helppoa. Näistä tietentyypisistä (käyttö)roduista on vaikea saada persoonallista kuvaa, useimmiten kerrotaan enemmän pienten seurakoirien edesottamuksista. Metsästyskoiria kuvaillaan ”loistaviksi jäljestäjiksi” tai ”se ajaa hyvin hirveä” eli keskitytään toiminnallisuuteen. Pystykorvat ja ajokoirat viettävät paljon aikaa ulkotarhoissa, siis lähellä luontoa tai eräänlaisessa välitilassa luonnon ja kulttuurin (sisätilat) välissä.

On vielä uutta Suomessa, että koiria vietäisiin ravintoloihin, vaikka Keski-Euroopassa se on osin tavallista. Koira on oletusarvoisesti käytökseltään niin arvaamaton (osa villiä luontoa), ettei sitä voi viedä paikkaan, missä ihmiset aterioivat. Koira ei ole osa ravintolakulttuuria. Koira liikkuu maantasolla, se on potentiaalisesti myös likainen, ja voi saastuttaa ruuan. Ihminen haluaa ravintolaympäristön olevan tietyn idean (puhtaus) mukainen, ja koiran lika on silloin likaa väärässä paikassa (Douglas 1966, 2, 9). Koira ei ole likainen kotona, kun se syö omasta kupistaan, juurikin usein siellä lattianrajassa.

Koiramme -lehden artikkeleista voi saada yllättävääkin informaatiota, esim. aina ei tule ajatelleeksi jokamiehen oikeuksia koiran ollessa kyseessä, ja että irtipitämiseen tarvitaan metsässä maanomistajan lupa. Luulisi, että luonnon keskellä luontokappale saisi sääntäillä vapaasti. Ei pelkästään metsästyskoira ole luonnon ja kulttuurin välissä, vaan kokonaisuudessaan jokainen (kesy) koiraeläin. Koira on jo kulttuurisesti etääntynyt niin kauas sudesta, ettei se kuulu luontoon.

Koira on jo niin pysyvä osa ihmisen maailmaa, ettei sitä voida palauttaa luontoon. Koira myös yhdistää ihmisiä, saa omistajan laajentamaan näkökulmaansa. Yksi oleellinen koiran hallinnan väline on talutushihna, jolla ihminen säätelee lemmikkinsä vapauden määrää. Ihmisen kulttuurissa ollaan siinä määrin kohteliaita, ettei tunkeuduta toisen henkilökohtaiselle alueelle ilman lupaa, ja tämä opetetaan koirallekin. Koiramme -lehden aineiston perusteella vetäisin sen johtopäätöksen, että koira on enenevässä määrin yhä isompi osa kulttuuria. Tärkeää on tehdä koirakansalaisesta yhteiskuntakelpoinen ja hyvätapainen. Jossain pellon reunassa koiralle on varattu pieni pläntti ruohikkoa, missä se voi irti päästettynä toteuttaa alkukantaisia vaistojaan.

Yksi Kennelliiton tehtävistä on opettaa koiranomistaja lukemaan koiraansa paremmin. Aiheesta julkaistaan tasaisin väliajoin päteviä tutkimuksia. Ihmisiä neuvotaan, miten koiralle ilmaistaan tunteita, ja tunnetaitojahan on hyvä harjoittaa kaikenlaisissa yhteyksissä. Jälleen varoitellaan inhimillistämisen vaaroista: pitää ymmärtää, ettei koira välitä abstraktista tiedosta, vaan tukeutuu vaistoihinsa. Toistuu myös koiran asemaan asettumisen teema, maailman tarkastelu samasta perspektiivistä, ja kunnioituksen ja

luottamuksen rakentaminen. Lehti esittelee erilaisia koulukuntia tämän asian suhteen, joidenkin mielestä suhde kohentuu sillä, että jonkin aikaa jätetään koira täysin huomiotta (huonojen tapojen kitkeminen ”jääkausitekniikalla”). Lehden asenne eri koulutusmetodeihin on neutraali. Vaikka näkö ei ole koiran keskeisin aisti, niin suhteessa ihmiseen se on tärkeä. Hyvä katsekontakti toimii, ja auttaa kouluttamisessa, kun koira hakee ihmiseltä vahvistusta toiminnalleen. Aina välillä jutuissa palataan juurille, ja muistutetaan, että osviittaa koiran käytökselle voi hakea susilauman hierarkiasta.

Mitä sitten opitaan koiran kehityksestä ja häiriötekijöistä? Tässäkin korostetaan uudestaan sitä, että yleensä koiralle on olemassa alkuperäinen käyttötarkoitus. Seurakoirastakin saattaa löytyä hetkittäin särmää, kaikkea siinä ei ole luotu ihmisen hellimistarpeita silmällä pitäen. Jos koira ei sopeudu yhteiskuntaan, niin siitä syytetään omistajaa. Ihminen on ottanut luonnon kiistämättömästi hallintaansa: miten voi yksi koira riehaantua niin, ettei sitä saa ojennukseen?

Miten sitten koiran yhteiskuntakelpoisuus saavutetaan? Liikkeelle lähdetään toimivasta vuorovaikutuksesta, koiran ja ihmisen välisestä suhteesta. Ihmisen pitää osata lukea koiraansa tarpeeksi hyvin, ja tässä asiaa yleensä auttaa, jos on valittu ominaisuuksiltaan sopiva rotu. Ihmisen ei pidä inhimillistää lemmikkiään liikaa, eikä odottaa sen mukaista käytöstä. Koiran pitää olla koiramaisella tavalla yhteiskuntakelpoinen: sen ei tarvitse osata lukea eikä kirjoittaa, mutta kohdata muut koirat ja ihmiset hyvin käyttäytyen. Toisinaan koiralle voi antaa tilaisuuden itsenäiseen päätöksentekoon, eikä epätoivoisesti yrittää estää sitä tekemästä jotain (hinnan löysääminen lenkillä, jolloin koira voi omasta aloitteestaan päättää väistää vastaantulevaa koira). Jos halutaan lisää vahvistusta koiran ominaisuuksille, voidaan viedä se luonnetestiin. Yleensä kuitenkin riittää, että koira osaa istua ja tulla luokse ja kävellä vierellä tyylikkäästi -koulutuksellisesta näkökulmasta katsoen. Sisäsiisteys voidaan ymmärtää laajemminkin, kuin pelkkänä tarpeiden tekemisenä ulos. Koira osaa välillä rauhoittua omalle paikalleen, ei näyki pohkeesta eikä reagoi villisti jokaiseen rasahdukseen rappukäytävässä. Käsitteenä yhteiskuntakelpoisuus tekee eron villin ja kesyn eläimen välille: emmehän voisi

kuvitella ottavamme lemmikiksi kettua tai oravaa. Hihnan päässä kulkeva kettu olisi todellakin väärässä kontekstissa, mutta koiralle se on juuri sopiva paikka.

Miten koirasta tulee perheenjäsen? Jokapäiväisen hoivan kautta; rituaaleista sekä omistaja että koira saavat turvallisuuden tunnetta. Koiralle vielä lemmikkiäkin suopeampi nimitys on ”seuraeläin”. Lemmikki voi antaa mielikuvan lelusta, joka heitetään pois, kun siihen kyllästytään. Näin koiralle joskus käykin elämäntilanteiden muuttuessa. Koiran ottaminen vaatii aika suurta ennakointikykyä pitkälle tulevaisuuteen, eikä suurimmalla osalla ihmisistä ole sellaiseen resursseja. Koiran status perheenjäsenenä voi vielä säilyä, jos sille osataan etsiä uusi perhe, eikä vain unohdeta koiran olemassaoloa. Perheenjäsenyys vaatii rutiinien toistamista yhä uudelleen, ja huomionkin antaminen on sellainen rutiini. Koira laittaa rajat ihmisenkin käytökselle, jolloin koira ja ihminen ovat tavallaan tasaveroisia kumppaneita (siihen sisältyy kunnioitus).

Koiramme-lehden jutuissa on yhteiskunnallinen pohjavire. Koiraharrastus liittyy oleellisesti perheinstituutioon, ja sen myötä laajemmin ympäröivään yhteiskuntaan. Korostan vielä, että lehden imago on kytköksissä rotukoiratoimintaan, mm. sekarotuisia sen kuvastossa ei juurikaan näy. Tietysti koiraeläinten piirteet ovat siinä mielessä universaaleja, että artikkeleista saa vinkkejä koiran kanssa toimimiseen monirotuisenkin omistaja.

Lähteet

Archer, John (1997). Why Do People Love Their Pets? *Evolution and Human Behavior* 18:237-259.

Beatson, Ruth & Loughnan, Stephen & Halloran, Michael (2009). Attitudes toward Animals: The Effect of Priming Thoughts of Human-Animal Similarities and Mortality Salience on the Evaluation of Companion Animals. *Society & Animals* 17:1, 72-89.

Berry, Bonnie (2008). Interactionism and Animal Aesthetics: A Theory of Reflected Social Power. *Society & Animals* 16:1, 75-89.

Blouin, David D. (2013). Are Dogs Children, Companions, or Just Animals? Understanding Variations in People's Orientations toward Animals. *Anthrozoös* 26:2, 274-294.

Clarke, Tracey & Mills, Daniel & Cooper, Jonathan (2016). "Type" as Central to Perceptions of Breed Differences in Behavior of Domestic Dog. *Society & Animals* 24:5, 467-485.

De Castro, Viveiros & Perl, Jeffrey M. (2004). Exchanging Perspectives: The Transformation of Objects into Subjects in Amerindian Ontologies. *Common Knowledge* 25:1-3, 21-42.

Desai, Shruti & Smith, Harriet (2018). Kinship across species: learning to care for nonhuman others. *The Feminist Review Collective* 118:1, 41-60.

Douglas, Mary (1966). *Purity and Danger: An analysis of the concepts of pollution and taboo*. Routledge, London and New York.

Govindrajan, Radhika (2018). *Animal intimacies: interspecies relatedness in India's central Himalayas*. University of Chicago Press.

Hara, Shoko (2007). Managing the Dyad Between Independence and Dependence: Case Studies of the American Elderly and Their Lives With Pets. *International Journal of Japanese Sociology* 16:1, 100-114.

Haraway, Donna (2003). *The Companion Species Manifesto: Dogs, people, and Significant Otherness*. Prickly Paradigm Press, Chicago.

Haraway, Donna (2008). *When Species Meet*. University of Minnesota Press.

Ingold, Tim (ed.) (1988). *What is an Animal?* Unwin Hyman Ltd, London, UK.

Irvine, Leslie & Bekoff, Marc (2004). *If You Tame Me: Understanding Our Connection with Animals*. Temple University Press.

Jääskeläinen, Pasi (2003). *Urban Dog People: Study about Totemic Urban Dog-Owner Bricoleurs Getting Meaning into their Lives*. Pro gradu -tutkielma, Helsingin yliopisto, Sosiaaliantropologia.

Kankaanpää-Kukkonen, Viljami (2018). *Humanitarians Creating Kinship: Adopting Rescue Dogs from Russia to Finland*. Pro gradu -tutkielma, Helsingin yliopisto, Sosiaali- ja kulttuuriantropologia.

Kirksey, S. Eben & Helmreich, Stefan (2010). The Emergence of Multispecies Ethnography. *Cultural Anthropology* 25:4, 545-576.

Koski, Leena & Bäcklund, Pia (2015). On the Fringe: The Positions of Dogs in Finnish Dog Training Culture. *Society & Animals* 23:1, 24-44.

Leach, Edmund (1989). Anthropological Aspects of Language: Animal Categories and Verbal Abuse. *Anthrozoös* 2:3, 151-165.

Lévi-Strauss (1962). *The Savage Mind*. The University of Chicago Press.

Mitchell, Robert William (2014). Animals as Ourselves, as Others, as Themselves. *Society & Animals* 22:3, 329-331.

Morris, Paul & Knight, Sarah & Lesley, Sarah (2012). Belief in Animal Mind: Does Familiarity with Animals Influence Beliefs about Animal Emotions? *Society & Animals* 20:3, 211-224.

Power, Emma (2008). Furry families: making a human-dog family through home. *Social & Cultural Geography*, 9:5, 535-555.

Pregowski, Michal Piotr (2015). Your Dog is Your Teacher: Contemporary Dog Training Beyond Radical Behaviorism. *Society & Animals* 23:6, 525-543.

Shir-Vertesh, Dafna (2012). "Flexible Personhood": Loving Animals as Family Members in Israel. *American Anthropologist* 114:3, 420-432.

Sissonen, Outi (2016). Hukka, Morris ja Selma: Puhdas- ja sekarotuisten koirien nimeäminen. Pro gradu -tutkielma, Helsingin yliopisto, Suomen kielen, suomalais-ugrilaisten ja pohjoismaisten kielten ja kirjallisuuksien laitos.

Tuomivaara, Salla (2003). Eläimet muuttuvassa yhteiskunnassa -Johdatus ihmisten ja eläinten välisten suhteiden sosiologiaan. Pro gradu -tutkielma, Tampereen yliopisto, Sosiologian ja sosiaalipsykologian laitos.

Voutilainen, Emilia (2020). Lifecycle of guide dogs and forming interspecies networks. Pro gradu -tutkielma, Helsingin yliopisto, Sosiaali- ja kulttuuriantropologia.

Young, Robert L. (2013). Regarding Rocky: A Theoretical and Ethnographic Exploration of Interspecies Intersubjectivity. *Society & Animals* 21:3, 294-313.

Aineisto

Karppinen, Sanna (2013) . Arkitottelevaisuus on toimivaa yhteistyötä. Koiramme 1-2, 4-10.

Reijonen, Päivi (2016). Pienelläkin koiralla voi olla hyvät tavat. Koiramme 9, 46-50.

Valkila, Noora (2017). Positiivinen vahvistaminen saa koiran oppimaan. Koiramme 3, 32-38.

Valkila, Noora (2017). Perheessä perheen tavalla: kerjääminen kielletty?. Koiramme 5, 40-46.

Valkila, Noora (2019). Jääkausitekniikka -toimiiko vai ei? Koiramme 7-8, 50-54.

Valkila, Noora (2017). Tottelevaisuuskoulutus parantaa elämänlaatua koiran kanssa. Koiramme 11, 34-38.

Lahtinen, Heidi (2013). Opettele kuuntelemaan koiraa. Koiramme 6, 38-42.

Raippa, Ritva (2012). Miksi koira joutuu kiertoon? Koiramme 6, 26-29.

Puolakka, Reija (2002). Koiran murkkuikä voi koetella omistajan hermoja. Koiramme 6, 8-11.

Valkila, Noora (2018). Uusi koti koiralle. Koiramme 7-8, 6-12.

Reijonen, Päivi (2016). Arkuus tekee koiran elämästä epävarmaa. Koiramme 7-8, 40-45.

Nygård, Taina (2012). Ylivilkas koira voi olla rasittava kumppani. Koiramme 9, 14-19.

Valkila, Noora (2014). Tuttu juttu, koiranomistajan huono omatunto. Koiramme 7-8, 86-92.

Forsstén, Niitty (2014). Lojaalein ystävä. Koiramme 3, 26-27.

Hassinen, Kirsti (2010). Koira tuo eläkeläiselle liikuntaa ja elämänlaatua. Koiramme 11, 28-32.

Suni, Helena (2011). Lemmikin virka. Koiramme 7-8, 17.

Rautiainen, Pirjo (2009). Koiran avulla voidaan myydä melkein mitä tahansa. Koiramme 3, 72-74.

Valkila, Noora (2014). Koira antaa tukea ja tuo iloa ikäihmiselle. Koiramme 4, 38-42.

Manninen, Emmi (2020). Koirien ja ihmisten ruokia markkinoidaan samoilla termeillä. Koiramme 3, 36-41.

Manninen, Emmi (2015). Koiraumaloiden määrä kasvaa yhä. Koiramme 5, 36-42.

Manninen, Emmi (2010). Koira tasoittaa murrosiän myrskyjä sekä kirjoissa että elämässä. Koiramme 11, 59-61.

Manninen, Emmi (2017). Elämä uusiksi -perheessä on nyt koira. Koiramme 10, 54-60.

Manninen, Emmi (2018). Toipuminen koiran kuolemasta on kestävyyslaji. Koiramme 12, 39-46.

Eerola, Tapio (2010). Ehdotus Kennelliiton jalostusstrategiaksi ei kelpaa kasvattajille. Koiramme 4, 14-17.

Rautiainen, Pirjo (2007). Tuntuuko että sinua tarkkaillaan? Koiramme 5, 24-26.

Raippa, Ritva (2004). Kodin valinnat muonia myöten koirien ehdoilla. Koiramme 11, 51-58.

Manninen, Emmi (2017). Koiran ja omistajan yhteistyötä hiova harrastus helpottaa arkea. Koiramme 4, 64-70.

Mujunen, Salme (2002). Toimiva vuorovaikutus vaatii kahden lajin yhteisen kielen. Koiramme 12, 26-28.

Valkila, Noora (2019). Koiranomistajien erilaiset riemun hetket. Koiramme 6, 90-94.

Manninen, Emmi (2017). Kotimainen koiran mielen tutkimus on hyvässä vauhdissa. Koiramme 3, 52-58.

Manninen, Emmi (2017). Eläminen erirotuisten koirien kanssa opettaa. Koiramme 10, 12-18.

Mäki, Katariina (2015). Hyvinvointiseminaari mietti koirienkin tulevaisuutta. Koiramme 5, 92-94.

Rautiainen, Pirjo (2010). Merkkaaminen ja hajujen tulkinta on koiralle tärkeää. Koiramme 3, 24-27.

Mujunen, Salme (2005). Koirien soveltuvuudessa laumaan on rotukohtaisia eroja. Koiramme 5, 78-84.

Mujunen, Salme (2003). Suhde koiran ja ohjaajan välillä. Koiramme 3, 4-6.

Valkila, Noora (2014). Koira nauttii hellittelystä ja omistaja saa hyvän mielen. Koiramme 10, 68-72.

Luukko, Nina (2011). Hoitolapsia ja koiria saman katon alla. Koiramme 3, 30-36.

Harjula, Riikka (2010). Lapset ja koirat samassa perheessä=mahdollinen yhtälö. Koiramme 7-8, 24-28.

Puolakka, Reija (2003). Terve...HAU-HAU. Koiramme 6, 14-18.

Väyrynen, Maria-Melina (2016). Koiran ja lapsen kohtaamisessa tapahtuu paljon sanatonta viestintää. Koiramme 5, 14-18.

Ruotsalainen, Minna (2012). Koira on yhä useammin ihmisen kaima. Koiramme 4, 23-28.

Valkila, Noora (2019). Koirilta KIELLETTY. Koiramme 5, 30-34.

Rosenqvist, Juha (2006). Koira on kulttuurin tuote. Koiramme 12, 42-48.

Mäki, Katariina (2012). Kauneus ei ole ristiriidassa hyvinvoinnin kanssa. Koiramme 7-8, 40-46.

Rantasalo, Päivi (2001). Mihin rotupuhtauteen pyrkivä koiranjalostus onkaan johtanut? Koiramme 9, 32-36.

Mäki, Katariina (2003). Tohtori Per-Erik Sundgren: Näyttelyt ovat koiranjalostuksen suurin ongelma. Koiramme 4, 80-85.

Rosenqvist, Juha (2004). Ihanne yhteiskuntakelpoisesta koirasta? Koiramme 5, 94-99.

Valkila, Noora (2017). Kova koira ei ikävyiksi muista, pehmeä painaa ne mieleensä. Koiramme 11, 6-10.

Luukko, Nina (2014). Koiralle halutaan varmistaa lakisääteinen onnellinen elämä. Koiramme 7-8, 50-54.

Eerola, Tapio (2017). Koirien maailmannäyttely Leipzigissä: Viihde otti niskalenkin koiranjalostuksesta. Koiramme 12, 36-51.

Mäki, Katariina (2017). Uudistuksen jälkeen Suomessa on laki eläinten hyvinvoinnista. Koiramme 7-8, 20-24.

Yrjölä, J.A.U (2001). Velvollisuutemme on edistää koirien oikeuksia. Koiramme 10, 10-12.

Heikkinen, Sanna (2003). Kaikki Vaasan koirat halutaan yhteiskuntakelpoisiksi. Koiramme 1-2, 46-48.

Manninen, Emmi (2019). Kysytään koiralta -moni asia sujuu paremmin. Koiramme 6, 62-66.

Hatunpää, Anu (2013). Luonneterminologiaa purettuna osiin: mitä tarkoittavat toimintakyky, terävyys, kovuus..? Koiramme 12, 76-83.

Raippa, Ritva (2013). Lisääkö villi perimä koiran haasteellisuutta liikaakin? Koiramme 1-2, 48-52.

Raippa, Ritva (2011). Kotimaiset metsästyskoirat ovat mainettaan parempia kotikoiria. Koiramme 12, 38-43.

Panttila, Hannu (2012). Kaikki myytit koirista eivät pidä paikkaansa. Koiramme 11, 80-85.

Koiramme 4/2012, 4/2014, 9/2011, 10/2019, 3/2018, 5/2016, 7-8/2013, 3/2012, 12/2017, 6/2014, 11/2002, 7-8/2019, 5/2017, 5/2005, 7-8/2015, 12/2015, 6/2017, 5/2008, 3/2005, 6/2020, 9/2006, 3/2004, 3/2016, 10/2000.

Tässä lopussa myöskin artikkeleita Koiramme -lehdistä.

